

PROLETAREC

Slovensko Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

REV.—NO. 838.

CHICAGO, ILL., 4. OKTOBRA (October 4th), 1923.

LETO—VOL. XVIII.

Upravništvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2364.

Mednarodni odnošaji v sedanji uredbi.

Premagali smo naravne meje! Odpravimo tudi umetne ograje!

Kadar ena uporna sila strmoglavi vlado druge dežele, ima pred seboj najvažnejši problem: bo li nova vlada priznana od tujih držav?

Mussolinijevi fašisti so vrgli parlamentarno vlado in postavili svojo z Mussolinijem na čelu kot diktatorjem. Ni eden poslanikov tujih držav ni šel iz Rima in nekateri so Mussolinijevo revolucijo celo javno poveličevali. Vlade kapitalističnih držav so sprejele *coup d'etat* v Italiji na znanje in diplomatični stiki so ostali "prijateljski" kakor so bili.

General Primo-Rivera, sedanji diktator Španije, je obvestil španske poslanike v Rimu, Parizu in v Londonu o svojem načrtu že pred revolucijo. Zabičil pa jim je, da ne smejo ničesar priti, ako ne pride do revolucije, ali ako se ta revolucija ponesreči. Namen obvestitve je bil: Kakor hitro pride v Španiji do prevrata in se militaristi polaste vlade, morajo španski poslani v omenjenih mestih pojasniti vladam, kak značaj ima španska revolucija, in jih zagotoviti, da je vredna priznanja. Primo-Rivera je res izvršil svojo "revolucijo", španski poslani vladam takoj hiteli pojasniti kaj je na stvari, in vse je v redu. Ne v Parizu, ne v Londonu, ne v Rimu se niso zgražali nad nasilnim strmoglavjenjem "demokratske" vlade in francoski ter ameriški republikanci niso protestirali proti gaženju španske konstitucije.

Grška oficirska vlada je imela nekoliko več težav v zadevah priznanja od strani tujih vlad, toda kaj hujšega se ji ni pripetilo.

Ko je bila Bolgarija poražena in kralj Ferdinand pobegnul, je prišel na krmilo Stamboliski, ki so ga zavezniške vlade od kraja nekako budirale in opazovale. Končno so sprejele njegov režim na znanje in poslale v Sofijo svoje poslanike. Prišla je nova revolucija, ki je vrgla kmečko vlado, umorila Stamboliskija, proglasila nekako diktaturo, in vlade velesil so to sprejele brezbrizno na znanje. Cankova vlada je bila priznana brez ugovarjanja.

Mnogo več težav pa je imela Srbija po umoru kralja Aleksandra Obrenoviča in kraljice Drage. Najbolj so se zgražali v Londonu, kjer Srbom niso mogli odpustiti vse do svetov-

ne vojne krvavega čina. Kralju Petru so očitali, da se je na razbojniški način zrinil na prestol.

Rusija in Mehiko.

Revolucija v Italiji ni bila niti malo socialna revolucija v protikapitalističnem smislu; isto velja za Grško, Bolgarijo in druge dežele, kjer se posebno zadnja leta prakticirajo nasilna strmoglavjenja vlad. Zato je "velesilam" vseeno, kdo vlada; glavno je, da ostane v socialnem in gospodarskem oziru vse tako kakor je bilo.

Toda ruska revolucija ni pomenila samo strmoglavjenje carizma, ampak tudi socialno revolucijo ljudstvu v prid. Naperjena ni bila samo proti prejšnjemu režimu, ampak tudi proti obstoječemu ekonomskemu sistemu. To je pa za "velesile" povsem druga stvar, katere ni tako lahko priznati.

Republika Mehika se je zvijala dolga leta pod peto mednarodnega kapitalizma. Po prirodnih zakladih ena najbogatejših dežel na svetu je bila vseeno revna in njeno prebivalstvo je moralo živeti v nižinah mizerije. Dogajale so se revolucije druga za drugo dokler ni zmagala ona, ki je imela za cilj izgnati tuje kapitalistične interese iz dežele in vrniti naravna bogastva in zemljo mehikanskemu ljudstvu, kateremu pripada.

To je bil po mnenju mednarodnih bankirjev in industrialcev rop tuje lastnine in vlade so razumele migljaj. Mehika pa je izprevidela, da *potrebuje* priznanje. Moč Zedinjenih držav je napram Mehiki preogromna, da bi mogla slednja živeti v izolaciji. Ameriška vlada ni priznala Obregonove vlade. Ampak Obregon je moral priznati ameriško vlado in imeti ves čas svoje "neoficielne" zastopnike v Washingtonu. Ameriško lastnino v Mehiki je moral protektirati bolj pazno kakor mehiško. Paziti je moral na vse strani, da ni izzval prevelike jeze svojih severnih sosedov.

Ameriški agentje pa so mešetarili v Mehiki. Veliki kapitalistični interesi so narekovali mehiški vladi pogoje, pod katerimi si lahko izposluje priznanje v Washingtonu. Ko so bili agentje gotovi s svojim mešetarenjem, so na-

mignili doli v Washington, da se lahko prično uradna pogajanja, ki so se na to res pričela.

Danes je Obregonova vlada od strani ameriške vlade priznana. Pod kakimi pogoji — to ameriškemu, niti mehiškemu ljudstvu ni bilo še pojasnjeno. Pogajanja so se vršila za zaprtimi vrati. Jasno je eno: Ameriški, angleški in drugi kapitalisti niso na izgubi.

Izmed drugih zahtev ameriških agentov mehiški vladi je bila, da mora mehiška vlada pomesti radikalce z odgovornih mest v vladnih oddelkih in njihova mesta izpopolniti z "zanesljivimi" ljudmi. Kakor se glase poročila iz Mehike, se to že izvaja.

Mehiška konstitucija, kakor jo je izdelala revolucija, ni izpremenjena. Poročajo pa, da so jo pri pogajanjih za priznanje sklenili tolmačiti tako, da ne bo v škodo tistim kapitalistom, ki imajo v Mehiki svoje interese.

Možno je, da Obregon ni mogel postopati drugače. Verjetno je, da se je trudil izvojevati v pogodbi za priznanje najboljše pogoje v prid mehiškemu ljudstvu. Ampak GOTOVO je, da so konferenco prevladali interesi, ki so nasprotni interesom mehiškega kakor ameriškega ljudstva. Obregonova vlada ni mogla dobiti mnogo zaslombe v Zed. državah, kajti v naši republikli ni nobene jake skupine, ki bi mogla v takih vprašanjih odločilno vplivati na administracijo v Washingtonu. To moramo imeti vedno pred očmi, posebno, kadar hočemo kritizirati postopanje mehiške vlade.

Priznanje Rusije.

Rusija si je izvojevala priznanje že od mnogih dežel in v Moskvi se nahaja številno diplomatsko zastopstvo raznih evropskih in azijskih držav. Ampak "velesile" jo še niso priznale, dasi imajo nekatere v Moskvi svoje diplomatske agente.

Ako hoče Rusija ugoditi zahtevam kapitalističnih interesov, mora predvsem postati strogo kapitalistična država, priznati obzveznosti prejšnjih vlad in se predati na milost in nemilost svojim upnikom. "Priznajte dolgove!" je najglasnejši pogoj.

Sovjetska Rusija želi stopiti z velesilami v diplomatske stike, to je, ona želi, da bi jo vlade priznale. Ampak Rusija ne mara žrtvovati revolucije za diplomatska priznanja.

Med Moskvo in drugimi vladami po svetu se vrše skoro neprekidno pregovori, ki imajo privedi do priznanja. Ruski zastopniki konferirajo z zastopniki kitajske vlade, japonske vlade, angleške, tudi francoske in z zastopniki drugih vlad. Taka pogajanja se ne vrše s pompom v dvoranah in vriščem po časopisju, ampak mirno, večinoma za zaprtimi duri. Načelo vseh takih pregovorov je: "kaj mi daš, da ti dam?"

Rusija želi kredite, da bo mogla razviti industrijo in developirati naravna bogastva. Pri-

pravljena je dati koncesije kapitalističnim kombinacijam, toda pod pogoji, da bi imela od njih koristi tudi Rusija in ne samo zunanji kapitalisti. Ni pa pripravljena priznati carskih dolgov, in če jih bo kedaj, bo to storila radi tega, ker ne bo drugega izhoda. V pogajanjih z zastopniki tujih vlad je šla skoro do pol poti. Ruski državniki izjavljajo, da dalj ne bo šla in ne mara iti. Ako bodo mogli ostati pri svojih izjavah, odvisi od razmer v bodoče.

Boji za priznanja so povprečnemu človeku tuji in ne razume, čemu je treba toliko sitnosti v stvareh, ki se mu zde malenkostne. Ampak kakor ne morejo prebivalci ene vasi, ene občine, ene dežele ali države živeti odtujeni in v izolaciji drug od drugega, tako ne morejo države. Naš svet je en svet, na katerem je človek premagal vse naravne meje. Hribe je prevrtal s predori, po močvirjih je zgradil trdne ceste, dežele je prepregel z železnicami, morja, te največje naravne meje, je preplovil z ladjami, preko gora leta z zrakoplovi. Pogovarja se iz Pariza v London veliko lažje, kakor se je svoječasno sosed z dve uri hoda oddaljenim sosedom. In ker je človek premagal te meje, je ustvaril umetne. Te so mu v nesrečo, kar pa še ni spoznal in skorogotovo še dolgo ne bo.

V davnih časih, kar pa v resnici ni še tako daleč nazaj, so prebivalci ene vasi hodili v druge na roparske pohode in obratno. Drug drugemu so kradli. Bogastev pa zato ni bilo nič več. Danes so taki načini ropanja prepovedani, kar je v interesu prebivalcev vseh vasi. Ampak mesto malih roparjev imamo velika. Kakor so nekoč vaščani ene vasi poželjivo gledali po bogastvu sosedne vasi, tako gledajo sedaj kapitalistične kaste dežel pozrešno po bogastvih drugih dežel. In tako imamo še zmerom rope. Kakor smo jih iztrebili v malem obsegu, tako jih bomo morali v velikem. Kadar se to zgodi, izginejo boji za priznanja in izginele bodo tudi umetne meje, ki nas ločijo drug od drugega, vsega skupaj v škodo. To se ne zgodi jutri od zori. Ampak dogodilo se bo, vsaki dan malo.

ALI VAM JE S TO ŠTEVILKO NAROČNINA POTEKLA?

Tekoča številka "Proletarca" je **838**
Če je številka poleg vašega naslova manjša kakor je tu označena, je to znamenje, da vam je naročnina potekla. Pazite torej na številko v oklepaju poleg vašega naslova na prvi strani platnic.

Obnovite naročnino takoj, ko vam poteče. Ne čakajte opomina! S tem prihranite upravništvu delo in stroške. Če mogoče, pošljite poleg svoje še kako novo naročnino. Širite "PROLETARCA"!

Aktivnosti finskih sodrugov.

AUGUST CLAESSENS.

V štirih mestih države Massachusetts se je meseca avgusta pričelo z interesantnem eksperimentom. Konspiracija o kateri tu pišem, je vsebovala sledečo kombinacijo sil: Finska socialistična federacija države Massachusetts, Socialistična Mladinska Liga vzhodnega distrikta in odbor socialistične stranke novoangleškega distrikta. Vse te sile skupaj so se zavzele napraviti eksperiment v vzgojevalni kampanji. Najprej bi se pričelo z enim predavateljem, ki bi se mudil po teden dni v vsakem izmed sledečih mest: Fitchburg, Gardner, Boston in Maynard. Govornik bi predaval serijalno o naukih socializma v čim poljudnejšem tonu, tako da bi ga mladina, kateri bi bila ta predavanja najbolj namenjena, razumela in mu sledila. Za predavatelja so se obrnili na glavni stan soc. stranke in tako je bila meni poverjena ta naloga.

Učimo se od finskih sodrugov.

Ozadje tega podvzetja je zelo interesantno. V mnogih mestih in mestecih države Massachusetts so finski sodruzi tekom let zgradili najzanimajše, prospenjajoče socialistično gibanje. Njihovi socialistični klubi v Fitchburgu, Gardnerju in Maynardu imajo stotine članov. Toda čakajte naprej.

Finski sodruzi se niso zadovoljili samo z velikim številom članstva. Njihove organizacije so bile in so aktivne ne samo na političnem, ampak na vseh poljih dela. One lastujejo v krasne majhne in velike dvorane, gledališča, park, tiskarne, kooperativne pekarnice, mlekarne, kranjilšča, knjigarne, kreditna društva, banke in konsumne prodajalne. Finski socialistični tiskovnik in mesečnik, ki izhajata v Fitchburgu, imata tisoče cirkulacije po vseh krajih dežele, kjer žive Finci. V vsakem mestu, kjer obstoje finski socialistični klubi, imajo svoje godbe, orkestre in pevske zборе. Vsakemu je dana priložnost, ako ima muzikaličen talent in veselje do glasbe, da se izvežba v godbah, orkestrih in pevskih zborih, ki so deli soc. organizacij.

Ali se morejo še katere druge organizacije primerjati finskiim?

V sredi avgusta sem imel priliko prisostvovati eni njihovim dramski predstavi v finskem letnem gledališču v parku finske socialistične organizacije v Fitchburgu. Povem vam, da so te igralci iznenadili in igranje se mi je zdelo tako dovršeno, da bi si tudi v moskovskem umetniškem gledališču ne želel boljšega. Med igralniškim osobljem je bil samo eden profesionalen gledališki igralec, vsi drugi so bili diletantje, toda vsi talentirani za nastopanje v dramski umetnosti. Tisoče Fincev iz Fitchburga in bližnjih ter daljnih krajev je prihajalo poslušati te priredbe. Kajne, človek je vesel tega ljudstva!

Radi vsestranske aktivnosti finskih sodrugov predstavljajo oni življenje in cvet finskih naseljencev v Zed. državah. Oni prednjačijo v delu na kulturnem polju, s svojim vztrajnim delom za socializem so vodilna politična sila, združeno gibanje je njihovo delo.

Finski socialisti v Ameriki pa se ne zadovoljujejo samo z delom med svojim narodom. To bi bilo zanje premajhno polje. In tako vidimo, da so podvzeli že nešteto poizkusov širiti socialistično misel in negovati socialistične aktivnosti tudi med drugimi priseljenimi narodi in med Amerikanci. V raznih kampanjah naše stranke so storili v mnogih mestih več kot vse ostale socialistične skupine skupaj, in če slednjih ni bilo, so bili finski sodruzi vodilna agitacijska sila.

Toda kljub ogromnim žrtvam in energiji, ki so jo dali v propagandi za širjenje socialistične ideje med delavstvom drugih narodnosti, niso dosegli nikdar takega uspeha kakoršnega so želeli. Velikokrat so se pritoževali, kadar se jim kaka večja agitatorična akcija ni obnesla. Ampak odnehali niso.

Obvarujmo mladino!

Razum teh težav so finski sodruzi kmalo občutili še eno drugo, dalekosežno nevarnost. Mladina finskih starišev je odraščala, se mešala med drugo mladino in si navzemala navad in brezbriznosti, ki je lastna ameriški mladini. Nov jezik in nova kultura (ali boljše, pomanjkanje kulture), je odvrčala finsko mladino od idealov in ambicij njenih starišev. To jih je vznemirjalo. Kako odpomoči?

Kokoši dajte v gnezdo račja jajca. Izvali jih in na dan pridejo mlade račice. Koklja jih vodi in se ji zdi, da je nekaj narobe. Dovede jih do mlade, in račice v vodo! Koklja se togoti, jih kliče in svari, toda račice se ne zmenijo.

Finci so premišljevali, študirali in potem odločili, da ni potrebno, da bi bili njihovi otroci podobni takim racam, tudi ako se oprijemajo običaje in razvad ameriške mladine, kot je n. pr. jazz. Končno so energičnejši in dalekovidnejši finski sodruzi pričeli z agitacijo za organiziranje finske mladine v socialističnih mladinskih krožkih—in po stari finski navadi so uspeli.

Kmaloste videli v prostornih finskih dvoranah živahno vrvenje finske mladine, organizirane v Socialistični mladinski ligi (Y. P. S. L., pridružena soc. stranki.). Potem se je dogdil drug čudež. Ko se je finska mladina poučila o socializmu in se izvežbala v agitaciji, je pričela delovati med ostalo mladino v šolah in izven šol. Ostalo si lahko mislite sami.

Dasi so se ti mladinski socialistični krožki pričeli samo med finsko mladino, so nagloma postajali zbirališča mladine vseh drugih narodov, zastopanih v tej deželi. "Bodočnost spada mladini!" Povsod po dvoranah vidite na ste-

nah gesla socialističnih mladinskih krožkov. Tako so finski sodrugi pripomogli k zgradbi strukture, ki bo postajala večja in večja in spravila socialistično gibanje v tem kotu Amerike, znan kot Nova Anglija, pod svojo streho.

Nagel napredek Socialistične mladinske lige je prinesel nov problem starejšim finskim sodrugom—vprašanje sistematične socialistične izobrazbe. In radi tega problema se nahajam v teh krajih. Zakaj ravno so določili vroči avgust za to delo, mi ni prav jasno. Vse kar vem je to, da sem tukaj in da me naloženo delo zelo veseli.

Pred nekaj dnevi sem ravno končal s serijo predavanj v Fitchburghu. Tukajšnji mladinski krožek ima 80 članov. Seveda je treba razumeti, da ne vzamejo vsi člani stvari za resno, niti niso vsi "lačni" predavanj, kakor je med mladino navada, in kar se tega tiče, tudi med odraščeni. Predavanj se je udeleževalo (enò vsak večer in dva predavanja ob sobotah in nedeljah) od 15 do 50 mladeničev in mladenk, povprečno okoli 30 na vsakem predavanju. Razun teh so prihajali na predavanja tudi odraščeni. Izmed starejših sodrugov je posestil moja predavanja tudi Oskari Tokoi, bivši ministrski predsednik finske socialistične republike, ki je bila po kratkem času svojega življenja udušena v krvi s pomočjo kajzerjevih čet. Tokoi je sedaj stanovnik Zedinjenih držav in urejuje finski socialistični dnevnik *Raivaaja*. Eno predavanje se je vršilo na vrtu v senci krasnih jablan, ki ga lastuje finski socialistični klub v Fitchburghu.

Potem sem šel v Gardner, 15 milj zapadno od Fitchburga. Rad bi, da bi me videli tu pri delu tisti naši bojevniki, katerih gorečnost se ohlaja radi pobitosti, ki so se jo navzeli vsled počasnega napredka v tej v delavskem gibanju zaostali deželi. Da, rad bi, da bi prišlo sem celo krdelo takih obupancev. Prizor—veliko poslopje s krasno dvorano, združeno prodajalno, v kateri se dobi vse kar človek potrebuje, prostorna čitalnica s časniki iz vseh krajev sveta, največ finskih, velika knjižnica itd. V gornji dvorani se vrši kratek koncertni program, ki ga izvaja naš orkester; videli bi kakih petdeset mladenk in mladeničev, polni življenja, vsi vedri in veseli, kako slede predavanju, kako ploskajo, kadar se jim kaj izredno dopade. Od kar sem tu, sem se v tukajšnjih mladinskih krožkih pomladil za deset let in zdi se mi, da bom postal še mlajši, kadar končam svoje delo v Gardnerju.



Borba za socializem potrebuje trdnih, lojalnih borcev, ki se nikdar ne utrudijo, ki vedo, da njihova zmaga pride. Če preje padejo, vedo, da bodo drugi zavzeli njihova mesta v naših bojnih vrstah. Tako se vrši naš boj vse od časa, ko je zaplapolal naš prapor mednarodne solidarnosti, enakosti, bratstva in pravičnosti.

“Daily Herald” in angleško delavstvo.

V Londonu izhaja dnevnik “Daily Herald” ki ga izdaja angleško delavstvo. Od kar obstaja, se mora boriti z velikimi finančnimi težavami, kakor večinoma vsi drugi delavski listi na svetu. “London Daily Herald” ima 300,000 naročnikov, da pa bi se izplačeval, bi jih morali imeti pol milijona.

Na seji posebnega odbora angleških strukturnih in delavske stranke, ki se je vršila 23. avgusta t. l., je bilo zaključeno, da se priporoči kongresu angleških delavskih unij, da na svoji bodoči konvenciji sklene prenehati izdajati omenjeni dnevnik. Na podlagi tega priporočila bi Herald prenehal 30. septembra. Z vzrok priporočilo je navajal odbor, da se z raznimi kampanjami ni moglo dobiti 200,000 novih naročnikov in izgleda, da se jih tudi v bližnji bodočnosti ne bo dobilo; pokrivati izgube s blagajen delavskih organizacij pa je zanje preveliko breme.

Kongres delavskih unij Anglije se je vršil prve dneve septembra, na katerem je bilo zaključeno, da se življenje Heraldu podaljša za nadaljne tri mesece. Ako se med tem časom ne dobi dovolj novih naročnikov, bo prenehal.

Z izdajanjem angleških dnevnikov, bilo to v Angliji ali v Zedinjenih državah, so zvezani ogromni stroški. Delavski dnevnik mora konkurirati s kapitalističnimi in ako ne more prinašati toliko materijala, slik in novic, kakor kapitalistični, ne dobe naročnikov, in če ne dobe naročnikov, nimajo oglasov. Slednje velja posebno za dnevnik v Zed. državah.

Razširjeni newyorški angleški dnevnik imajo nad pol milijona dnevne cirkulacije. Člankarica “Tribuna”, glasilo zavednega kapitalističnega sloja, ima do 600,000 dnevne cirkulacije. Njeni izdatki znašajo milijone dolarjev na leto in istotako dohodki. Kapitalistični dnevnik delajo dobiček, prvič, ker so se pričeli razvijati, ko še ni bilo nikakega delavskega časopisa, drugič, ker imajo velik ustanovni kapital, tretjič, ker so deležni ogromnih podpor od kapitalističnih elementov, četrtič, ker imajo dovolj prostora napolnjenega z drago plačanimi oglasi, in petič, ker jih ljudstvo naroča in čita.

Ako bi se bili delavski dnevnik in tednik pojavili ob istem času kot kapitalistični, bi bila za obstanek delavskega časopisja ne bila tako huda. Z malim kapitalom se ne more prečeti izdajati dovršeno urejevan list. Ljudje ne navajeni čitati gotove liste, pa ne segajo po novih, ki so poleg tega da so novi tudi “slabši” in manjši od kakega “Worlda” ali “Tribune”.

Malo je delavcev v Ameriki, ki bi mogli razumeti, s kakimi težavami se mora boriti n. p. “New York Call”. (Po 1. oktobru “New York Leader”). Ko socialistično delavstvo v New

orku ni moglo več samo zmagovati breme-
na, je pozvalo na pomoč unije, ki so vzele
ve tretjine lastninskega deleža tiskovne zadru-
ga, ki izdaja "Call" in s tem seveda tudi odgo-
ornost za njegovo financiranje. List ostane
ali v nadalje urejevan v socialističnem duhu.

Londonski "Daily Herald" je imel vedno
množne težave. Ko se je pričela oborožena kam-
panja zaveznikov proti sovjetski Rusiji l. 1918
in 1919, je stalo to glasilo angleškega delavstva
vedno na strani ruske revolucije in vodilo pro-
pagando proti intervenciji. Tedaj so agenti so-
vjetske vlade ponudili "Heraldu" svojo pomoč
in polovini, ki jo je uprava lista odklonila. Od-
govor je bil, da ako angleško delavstvo ne bo
moglo vzdrževati dnevnika s svojimi sredstvi,
ga ne bo imelo, toda pomoč od zunaj odklanja.
Kotar je prišla v javnost in Herald je s svojim
ustrojanjem dobil med delavstvom še večji u-
del. S svojim pisanjem v prilog sovjetske
stranke je mnogo vplival na javno mnenje v
Angliji.

"Daily Herald" ni edini list, ki ga izdaja
angleško delavstvo. Toda "Herald" si je pridol-
jal ugled kot svetovni list in če bi prenehal, bi
to pomenilo veliko izgubo angleškega delavstva
in časnikarskem polju. Sedaj, ko je uprava
lista delavstvu na izbero, ali podpreti svoj
dnevnik, ali pa ga izgubiti, je upanje, da bo
označilo opasnost in šlo na delo, da se mu pri-
bliži nadaljnjih 200,000 naročnikov.

Ako vas je pet.

(Iz urada tajništva J. S. Z.)

Ako vas je v vaši naselbini pet, šest ali de-
set, ki ste razredno zavedni, toda še niste orga-
nizirani, se dogovorite in skličite sestanek. Po-
tem se obrnite na tajništvo JSZ., ki vam pošlje
neobvezne listine za ustanovitev kluba. Ko jih
dobite, skličite ustanovno sejo, ako se ni že vr-
šila.

Pogovorite se o delu, in izvolite odbor:
tajnik, organizatorja in zapisnikarja ter nad-
zorni odbor. Ako potrebno, izvolite lahko že na
tej seji tudi druge odbore, oziroma odseke.
Previdite, da boste zastopani v centralnem odboru
in najine organizacije socialistične stranke.

Ko je klub ustanovljen, je prva dolžnost
delavstva, da ga napravi aktivnim. Sodeluje naj
v vseh akcijah naše stranke in JSZ., in kadar
je potrebno, naj podvzame lokalne akcije.

Socialistični klub naj bo tudi šola sodru-
žnosti, v kateri naj se drug od drugega uče v po-
stavljanju socializma.

Socialistični klub ne sme pozabiti tudi na
ostale druge svoje naloge. Kakšne so, razvidite
lahko iz referatov in resolucij, sprejetih na IV.
narodnem zboru JSZ., ki se je vršil v tem letu.

Ako zapisnika tega zbora nimate, nam pišite
po kopijo, in ga pazno prečitajte.

Somišljeniki, te besede so namenjene vam,
ki soglašate s socialističnim gibanjem in z njim
simpatizirate, toda še niste organizirani. Ako
je vas tisoč izven JSZ., pomeni, da je to le tisoč
posameznikov, s katerimi se ne more ponašati
nobena organizacija. Ako pa bi bili včlanjeni
v JSZ., bi to pomenilo TISOČ več članov za JSZ.
in TISOČ več za socialistično stranko.

Ako vas je najmanj pet v naselbini, orga-
nizirajte socialistični klub. Ako vas je le par,
pristopite od začetka kot člani "at large" di-
rektno k JSZ. Ko vas bo dovolj za ustanovitev
kluba, ga ustanovite.

Enotna fronta je lepa reč. Če bomo samo
govorili o nji in se pritoževali, zakaj ni delav-
stvo složno, ne bomo prav nič pripomogli k slo-
gi. Ako pa se organiziramo v socialistični stran-
ki, smo že s tem mnogo storili za enotno fron-
to. Nekje morate biti, ako hočete kaj šteti! To-
rej postanite član socialistične stranke!

Irska po volitvah.

Politično življenje na Irskem se je po vo-
litvah poslancev v parlament "svobodne irske
države", ki so se vršile pred par tedni, nekoliko
umirilo. Izgredov, vsaj začasno, ni več toliko
kakor jih je bilo.

Cosgrave, predsednik irske vlade, je dal za-
preti De Valero, voditelja irskih republikancev
in večje število De Valerovih vodilnih pristašev.
S tem je zelo oslabil republikansko opozicijo.

Razmerje strank v irskem parlamentu je
slededeče:

	Število poslancev
Vladna stranka	63
Republikanska stranka	41
Delavska stranka	15
Kmečka stranka	16
Neodvisni	15
Skupaj	153

Vladna stranka, ki je za sedanjo formo ir-
ske države in za sedanje odnošaje z Anglijo, je
najjača stranka v parlamentu, toda nima večine
nad drugimi strankami. Ampak republikanska
stranka je skoro osamljena, kajti v gotovih vpra-
šanjih, n. pr. glede odnošajev napram Angliji,
so druge stranke s Cosgrawovo stranko in za se-
danjo formo irske države.

Mnogi so pred volitvami pričakovali, da bo
dobila delavska stranka večje zastopstvo kakor
ga je. Vzrok, da ni številnejše zastopana, je v
notranjih sporih, ki jih je po trditvah nekaterih
opazovalcev povzročil James Larkin, kateri je
bil svoječasno deportiran iz Zed. držav radi svo-
jih "ekstremno radikalnih" aktivnosti. Jim Lar-

kin je poznan tudi nekaterim našim delavcem, ki so ga videli na raznih shodih. Pred par leti je bil na agitacijski turi za ameriško socialistično stranko.

Irska je v zadnjih par letih radi notranjih bojev, ki so bili večinoma nasilnega značaja, veliko trpela, posebno v gospodarskem oziru. To je vzrok, da so danes tudi ostale skupine, razun republikanske, pripravljene tolerirati formo "svobodne irske države", pridružene Veliki Britaniji, in delati za gospodarsko povzdigo dežele.

Zavese se odgrinjajo.

(Konec.)

LUMPARSKA TAKTIKA.

Ti Ziniči in Fisherji so članstvu svoje federacije pripovedovali, da se mora vse delati "tajno". Članstvo naj samo posluša, izvršuje ukaze in plačuje stroške. Člani so verjeli in tako je prišla situacija tako daleč, da je nastala v njihovem uradu "grozna korupcija". Tega nismo zapisali mi, ampak Cvetkov, bivši urednik Radnika in bivši vodja hrvatskih komunistov v Ameriki. V članku nadaljuje z opisovanjem, kako je Fišer pridno intrigiral naprej in izrival s pomočjo fanatičnih, zavedenih članov vse sposobnejše sodruge iz gibanja. "Novi Svijet" piše nadalje: "Zopet je odšel en član odbora in mi smo neko jutro opazili v uradu Lojena, ki je bil pozvan iz New Yorka, da zavzame mesto odbornika in ob enem mesto pomočnika v uradu. Fišer ga je pozval sem, ker sta si z Lojenom osebna prijatelja. Odbor pa — četudi ni poznal Lojena — je pogoltnil Fišerjevo pilulo, da je Lojen "zelo dober revolucionar". Čikaško članstvo sploh ni vedelo, kakšne spremembe se dogajajo. Na isti način je prišel v tajništvo Rajković in v uredništvo Mikalački potem ko smo mi odšli iz uredništva "Radnika".

"Vse to se je vršilo privatno in prijateljsko, pod firmo revolucije! Nekaj časa so imeli v odboru večino nameščenci in razume se, da so mogli delati kar se jim je zljubilo. Protiviti se njim bi pomenilo protiviti se tretji internacionali in ruski revoluciji. Njihova metoda je bila za las podobna popovski, ki so ita očitke odgovarjali: "Ne gledajte, kaj mi delamo, ampak poslušajte, kaj vam govorimo!" Ako smo zahtevali, naj voli odbornike članstvo, kadar je bilo kakšno mesto izpraznjeno, so nam vrgli kot razlog Rusijo, kjer ni časa obračati se na članstvo. Kakor vidite, so se smatrali za nekak revolucionaren odbor, kakor je n. pr. petrograjski sovjet, ki nima časa iskati mišljenja članstva.

"Gledali smo vse to, vedoči, da se Žiničevo geslo: "V odboru morajo biti samo protivniki urednika", točno izvaja.

"Skozi šest ali sedem let pred tem nismo bili navajeni gledati tako korupcijo in samovoljo v gibanju in naravno je, da smo se protivili. Odbor je odločeval o raznih stvareh in dogajalo se je, da nas ni pozval niti na seje; končno nam je sporočil, da bo on (odbor) urejeval list, mi pa smo postali navadni prevajalci materijala, katerega nam je Fišer vsaki teden izročil.

"Radi korupcije v odboru, in radi dejstva, da smo mi smatrali Fišerja kakor Ziniča za navadne zanešnjake, so nastala nasprotstva, v katerih so imeli čikaški člani priliko poslušati za gibanje nedostojne prepire.

"Ko smo napadli odbor radi razsipanja denarja samovoljnega nastavljanja ljudi, spletkarij med članstvom, smo dobili v odgovor, da smo centrumaši. Svr je prišla tako daleč, da nam je Fišer na eni seji zaklical, da mi nismo sposobni urejevati delavski list, ker ne poznamo delavskega gibanja, niti ga ne moremo poznati tudi ako bi ga hoteli! Ti prepiri so se končno završili od naše strani s tem, da smo zapustili uredništvo."

BIROKRATIČNA FORMA ORGANIZACIJE.

Cvetkov nadalje izvaja, da je imel stike s strankami samo tajnik sekcije, v tem slučaju Fišer, in ta je popravljal situacijo kakor je njemu prijalo. To je starokopiten, nazadnjaški način, v katerem poštenjak ne more najti pravice. Cvetkov navaja razloge, zakaj se ni udeležil, oziroma zakaj ni počakal konference sekcije, ki se je vršila meseca maja v Chicagi. Eden teh je, da je Fišer skrbel, da so prišli na konferenco samo njegovi pristaši, izmed katerih so eni pristopili v organizacijo komaj pred letom dni, stare, izkušene sodruge pa je s svojimi intrigami izrinil iz gibanja. O tem pravi "N. Svijet": "Trezni elementi so ali izključeni iz gibanja, ali so sami odstopili, ali pa postali pasivni kričači pa so dobili zamah, in tako se današnje gibanje umetno vzdržuje na površini. Ako bi vsak član iskreno govoril le to kar misli, bi gibanje morda le jutri obstajalo le s kakih sto članov."

"NOVE" TAKTIKE IN STRATEGIJE.

Radi neizkušenosti in nepoznanja delavskega gibanja so ti kričači delali v zadnjih par letih gorostane neumnosti, v bojih proti protivnikom v delavskem gibanju pa so kopirali umazane burževske metode. Cvetkov piše: "V mnogih vprašanjih je delal odbor prav na smešne in otročje načine, ki jih je nazval "strategijo". Potem našteva taktiko napram NHZ. itd. Odbor je n. pr. zaključil pomagati v akciji za pomoč sirotam v Jugoslaviji, ki jo je pričela NHZ. Pozneje je je stranka (W. P.) rekla, da je taka akcija kontrarevolucionarna in organizacije so dobile iz urada Radnika nalog, naj se odstranijo iz akcije. "Kakor se vid iz tega, ni vse zlato kar se sveti! In ni vse zavedno, kar se nazivlje — zavednim!" pravi "Novi Svijet".

Dasi je Cvetkov odstopil od uredništva Radnika, Fisher še ni zadovoljen. Sedaj ima po zatrdilu "N. S." boj s Pravednom, ki je bil šest let v Rusiji, ne samo med vojno, ampak tudi za časa revolucije. Pravedne je izobražen človek, pravi Cvetkov, in to je v Fisherjevih očeh glavni zločin. Fisher ne mara ljudi, ki so sposobnejši od njega.

O PRIVATNI SVOJINI LISTOV.

Na napade Radnikovega odbora glede privatne svojine "Novega Svijeta" odgovarja Cvetkov, da je pričel izdajati list zato ker hoče vršiti izobraževalno delo, kar mu pri pri "Radniku" ni bilo dopuščeno, kajti odbor je hotel edino propagandistično gradivo. "Kdo se ne spomni, — vprašuje Cvetkov, — da je ta Fišer, ki pravi sedaj, da je izobraževalno delo stvar stranke in ne posameznikov, vzkliknil na eni konferenci: 'Mi potrebujemo revolucijo, ne pa prosveto!' V smislu teh njegovih besed se je delalo zadnja leta. On in njemu slični so delali, da fanatizirajo gibanje, tako da je vsaka stvar v listu izgledala kakor zločin, če se je le malo oddaljila od revolucije. Mar se je v listu dopuščalo kaj drugega poleg strankine propagande? Ni bilo znanstvenih člankov, ne povesti, ker to ne spada v revolucijo! . . . Končno, tudi če bi jugoslovanska sekcija W. P. hotela vršiti vzgojevalno delo, kdo je tu

posoben zanj? Mar Fisher in Mikalački? Kadar Fisher oblati buržvazijo in centrumaše, a Mikalački eseliste, tedaj je vsa njuna kultura izčrpana! — Naši delavci pa potrebujejo prosvetni material, in ker ga glavnje noče in ne more dati, kar je onemogočil nam dokler smo bili tam, kakšno pravico ima sedaj nam sbranjevati prosvetno delo? . . . Ampak strašna stvar — privatna svojina! Strašna, ker se gre radi našega lista. Toda kako je z dnevnikom W. P., ki ga namerava pričeti izdajati dne 7. novembra? Kako zadovoljiti zahtevi Zinovjeva in premeniti "Workerja" iz tednika v dnevnik? Odgovor se nahaja v "Workerju". Treba je dati fond \$100,000! Kako? S prodajanjem delnic, po vsaka. Delnice prodajajo tudi nečlanom. Skušali bodo prodati vsakemu članu vsaj eno, tistim, ki morejo, priporočajo, naj jih kupijo za par sto ali tisoč dolarjev. Kje je tu razlika med enim ali drugim delničarskim podjetjem? Delnice so delnice in one spadajo pod rubriko privatna svojina."

SKRIVANJE ZA KULISE DELAVSKEGA GIBANJA.

V "Novem Svijetu" z dne 15. septembra v članku "V kalnih vodah" odgovarja uredništvo na Fisherjev napad v "Radniku" med drugim sledeče: "Mi smo takoj v začetku našega odgovora naglasili, da nimamo pošta ne z delavskim gibanjem ne s celim odborom, toda on (Fisher) je vseeno hotel v svojem šarlatanstvu naključati člane proti nam in dal svojemu članku, v katerem napada "N. S." in njegove urednike, naslov "Golota proti delavskemu gibanju". To je demagogija in šarlatanstvo. Mi napadamo njega in njegove korumpirane prijatelje, a on skriva sebe in njih pod krilo — delavskega gibanja! Kjer mi govorimo izključno o njemu, tedaj prične on hitro podmetavati Lenina, Trockija, Osterja in druge . . ."

Na žalost se prištevajo za najboljše prijatelje Rusije prav take kreature, in ako jim pokažeš njihovo korumpiranost in moralno pokvarjenost, zakriče, da napadaš — rusko revolucijo!

"Radnik" z dne 18. sept. je imel članek "Našim drugovima", v katerem se uredništvo primerja z — Rusijo! "Radnik" piše: "Z vseh strani . . . se vrše največji . . . napadi na naše gibanje . . . Kje leži vzrok vsem tem napadom, in kaj imajo storiti člani in članice, na katerih sloni naše gibanje?"

To je vprašanje članom. Takoj za tem vprašanjem pa se nadaljuje stavek:

"Ne samo, da je buržvazno časopisje grdilo in napadalo Rusijo, ono je danes v položaju, da navaljuje na vas, kar ne gre njim v prilog . . ."

Med to buržvazno časopisje prišteva vse, razun "Radnika" in tistih par listov, ki jih kontrolira njihova stranka. Po stari navadi se je zaletel v socialistično stranko, ki je delavstvu seveda veliko nevarnejša kakor kapitalizem, zato se ji posveča tudi glavni del boja. Ampak povrtno se nazaj k "Novemu Svijetu".

POMOŽNA AKCIJA ZA RUSIJO.

"Misleč nas ugrizniti, — piše "Novi Svijet," — vprašuje Fisher, da-li nam je žal za denar, nabran v pomoč ruskim sirotam. Ni nam žal, toda žal nam je, ker naš delavski narod izročča zaupanje nevrednim ljudem. Na shodih se je toliko plakalo nad bedo ruskega ljudstva, delavce se je pozivalo, naj darujejo kolikor največ morejo in delavci so dajali! No, kaj se je delalo pri "Radniku"? Da bi prednjačili pred drugimi, je odbor "Radnika" zaključil prispevati v ruski pomožni fond \$500. Teh pet sto dolarjev, dasi so bili odrejeni v ta namen že pred dvema leti, ni bilo poslanih v Rusijo

in najbrž še sedaj niso poslani. Tudi če bi jih danes poslali, ne bi bilo mnogo pomagano, kajti ruske sirote so potrebovale največjo pomoč ravno tiste čase. Denar se je razmetaval za razne nepotrebne stvari, kot je n. pr. "Slovenija". . . Za vse je bilo denarja, samo teh \$500 za Rusijo ni bilo."

Tako vidimo, da jim je služila tudi ruska pomožna akcija v reklamne svrhe, da so ložje vršili svoje intrigarsko, izdajalsko delo.

IGRE SE NI KONEC.

Prostor v "Proletarcu" ne dopušča, da bi priobčili vse Cvetkove očitke zoper svoje prejšnje diktatorje. Mnogo stvari, ki jih objavlja "Novi Svijet", ni za naše čitatelje ničesar novega. Pisali smo o intrigah raznih Ziničev, Pišerjev, Delijev itd. še takrat, ko jim je Cvetkov več ali manj pomagal pri njihovem delu, prostovoljno ali neprostovoljno. Potrošili so tisočake denarja in ogromno energije v svoji detinski "revolucionarnosti", ki je bila v prvi vrsti naperjena proti — socialistični stranki. Radi te otročje taktike so napravili, kakor pravi Cvetkov, med drugim zločin z milwauško kupčijo, ki jim ni in jim ne bo delala časti.

Naši somišljeniki, tisti, ki so mislili, kako gre vse gladko v Radnikovem taboru, lahko sedaj sprevidijo, da zlato, ki se je svetilo, ni bilo zlato, in revolucionarnost, ki so jo naglašali Zinići in Fisherji, ni bila revolucionarnost.

Zavese se odgrinjajo, počasi toda sigurno. In delavci prihajajo k spoznanju, tudi počasi, toda gotovo.



Kaj je napredek?

Pod besedo "napredek" razumemo različne napredke, bodisi v trgovini, prosveti, politiki, na združenem polju itd.; napreduje se sploh povsod, kjer se ne stoji ali nazaduje.

Kadar pišete dopise v razne slovenske liste in hvalite napredek vaše naselbine, pozabite povedati, v čem napreduje. Kadar hvalite naprednost rojakov, navadno pozabite omeniti, v čem so napredni. Kadar govorite o zavednosti delavcev vaše naselbine, pozabite skoro vselej omeniti, v čem obstoji njihova zavednost.

Pomnite, da je napredek nemogoč brez dela za napredek; da delavec ne more biti razredno zaveden, ako ni član, aktiven član organizacije razredno zavednih delavcev; pomnite, da unija sama na sebi še ne pomeni organizacijo razredno zavednega delavstva. Pomnite, da število podpornih društev ne pomeni napredek samo na sebi.

Kadar boste zopet pisali o napredku v vaši naselbini, ne pozabite opisati, v čem obstoji. Ako boste pri tem pronašli, da napredka v vaši naselbini sploh ni, vas naj ne bo strah tudi povedati. Na ta način boste podregali zaspane rojake in s tem boste nekaj napravili za napredek.



V Ameriki jih je danes na kupe, ki imajo patriotizem neprenehoma na jeziku, pa ne poznajo ameriške zgodovine niti toliko, da bi se mogli spomniti, kako je ta dežela postala sama svoja. Ni se tedaj čuditi, da poznajo tudi ameriškega duha le po tem, kar slučajno najdejo v kakšnem velekapitalističnem listu, kjer prečitajo "joke", pa jim oko slučajno obliči na kakšni džingovski frazi, ki jo potem povsem po krivem smatrajo za ameriško.

LEONID ANDREJEV:

POVEST O SEDMIH OBEŠENIH

Prevel JOSIP VIDMAR.

(Nadaljevanje.)

2. Na smrt na vešalih.

Zgodilo se je, kot je prerokovala policija. Pri onih vratih so prijeli štiri teroriste, tri moške in eno žensko, oborožene z bombami, peklenjskimi stroji in revolverji, peto pa so našli in zgrabili v stanovanju zarotnikov, kjer je živela kot zasebnica. Tam so našli mnogo dinamita, napol izgotovljenih bomb in orožja. Vsi zločinci so bili zelo mladi: najstarejši moški je bil star 28 let, mlajša ženska pa samo 19 let. Sodili so jih v isti trdnjavi, kamor so jih zaprli takoj po aretaciji, sodili so jih hitro in gluho, kot so pač delali v onem neprizanesljivem času.

Pri obravnavi so bili vsi mirni, toda zelo resni in zelo zamišljeni: tako silno so prezirali sodnike, da ni hotel nihče s smehljajem ali z narejenim veseljem podčrtati svoje smelosti. Njihov mir je bil tako velik, da so lahko ogradili svojo dušo in veliki njen predsmrtni mrak pred tujim, hudobnim in sovražnim pogledom. Včasih niso hoteli odgovarjati na vprašanja, včasih so odgovarjali — kratko, enostavno in točno, kakor da niso odgovarjali sodnikom, temveč štatistikom, ki izpolnjujejo nekakšne posebne tabele. Trije, dva moška in ena ženska, so povedali svoja resnična imena, dva pa jih nista hotela in tako sta ostala sodnikom nepoznana. Vse, kar se je godilo pri obravnavi, jim je vzbujalo slabotno, blede zanimanje, kakor skozi pajčolan, — kakor se to dogaja pri ljudeh, ki so težko bolni, ali pa ki so prožeti z eno samo ogromno, vse drugo zanikajočo mislijo. Včasih se je kdo izmed njih hitro ozrl, vjel na letu kako besedo, ki je bila bolj zanimiva kot druge, potem pa je začel zopet misliti tam, kjer se mu je ustavila misel.

Najbližje sodnikom je sedel nekdo, ki je dejal, da se imenuje Sergej Golovin, ki je bil sin upokojenega polkovnika in ki je bil svoje čase tudi sam častnik. To je bil še popolnoma mlad, svetlolas, plečat mladenič, ki je bil tako krepak, da mu nista mogla niti ječa niti pričakovanje neizogibne smrti zbrisati rdečice z njegovih lic in izraza mlade, srečne naivnosti iz njegovih modrih oči. Ves čas je energično sukal razmršeno, svetlo bradico, ki je še ni bil vajen, in je gledal mežikaje, s stisnjenimi očmi skozi okno.

Obravnava se je vršila proti koncu zime, ko je pošiljala bližajoča se pomlad med snežnimi viharji in mrkimi mrzlimi dnevi svoje glasnike: jasen, topel solnčni dan, ali celo samo uro, toda tako pomladno, tako hrepeneče-mlado in blestečo, da so vsi vrabci na cesti blazneli od veselja,

ljudje pa so hodili kakor v pijani omotici. In sedaj se je videlo skozi vrhnje zaprašeno, vse leto neumito okno čudno in lepo nebo: na prvi pogled se ti je zdelo mlečno-sivo, kakor z dimom prevlečeno, če pa si gledal dalj časa, je začela v njem prodirati sinjina; postalo je modro, vse bolj globoko, vse bolj jarko, vse bolj brezmejno. In ker se ni razodelo vse naenkrat, temveč se da viško zavijalo v tančico prosojnih oblakov, ti je postalo tako drago, kakor deklica, ki jo ljubiš. Sergej Golovin je gledal v nebo, sukal bradico, zatisnil sedaj eno, potem drugo oko z dolgimi, bujnimi trepalnicami in je nekaj napeto prudarjal. Enkrat je celo hitro zganil prste in se nemirno namršil kakor od veselja — toda on se je naokrog in ugasnil, kakor poteptana iskra. In skoro v enem samem trenutku je izstopila skozi rdečico lic skoro brez prehoda v bledost prstena, mrtvaška barva; stisnil je mehko bradico v pobledele koncih prstov kakor v kleščah in jo z bolečino vlekkel iz kože. Toda življenska radost in slutnja pomladi sta bili močnejši — in čez par mitnut je zrl prejšnji, mladi, naivni obraz v pomladno nebo.

Ravno tako je gledalo v nebo blede, nezna-no dekle, ki so jo imenovali Musja. Bila je mlajša od Golovina, toda njena strogost, tema njenih odkritih in ponosnih oči sta jo delali starejšo. Samo tenak, nežen vrat in ravno tako tenke deviške roke so pričale o njeni mladosti in pa še tista bežna senca, ki je prav za prav sama mladost in ki je zvenela tako jasno v njenem glasu. Čist in harmoničen je bil njen glas in fino ubran, kakor drag instrument in pri vsaki preprosti besedi, pri vsakem vskliku je razodeval svojo glasbeno vsebino. Bila je zelo bleda, ne mrtvaško osončena, temveč tako bleda, kot da gori v njeni notranjosti ogromn, plameneč ogenj in se telo prosojno sveti, kakor sevreski porcelan. Sedela je skoro nepremično in samo včasih je z neopazno kretnjo prstov otipala zajedeni kolobar na srednjem prstu desne roke, sled prstana, ki ga je pred kratkim snela. In v nebo je gledala brez ljubezni in radostnih spominov; samo zato pač, ker je bil ta modri košček neba v celi umazani sodnijski dvorani najbolj lep, najbolj čist in pravičen — ničesar ni poizvedoval v njenih očeh.

Sergeja Golovina so sodniki pomilovali, nje pa so sovražili.

Ravno tako nepremično je sedel v nekoliko prisiljeni pozi, z rokami med kolena, njen sosed, neznanec, imenovali so ga Verner. Če je mogoče, da je obraz podoben zaklenjenim vratom, — neznanec je zaklenil svoj obraz kakor železna vrata in železno ključavnico je obesil nanje. Gledal je nepremično v tla, na umazane deske, in nemogoče je bilo uganiti: ali je miren, ali se silno razburja, ali nekaj premišljuje, ali posluša, kaj pričajo detektivi. Postave je bil srednje; poteze na obrazu je imel fine in blagorodne. Bil je lep in nežen, da je vzbujal spomine na mesečno

nekje na jugu, na bregu morja, kjer stoje
prese in njihove črne sence. Obenem pa je vz-
čustvo ogromne, mirne sile, nepremagljive
novitosti, hladnega in drznega poguma. Celo
odnosnost, s kakršno je kratko in točno odgovar-
l, se je zdela človeku nevarna v njegovih ustih,
njegovem polpoklonu; na vseh drugih je bil
restantski plašč grda komedija, na njemu pa
nisi niti opazil, — tako tuja ti je bila obleka
in pogledu nanj. Pri drugih teroristih so našli
sme in peklenske stroje, pri Vernerju pa samo
revolver. Vendar so ga smatrali sodniki za
varja in vprašanja so mu stavili kratko in
varno, kot je on odgovarjal, in nekako spo-
ljivo.

Sledil je Vasilij Kaširin. Splošna, neznosna
varna groza in ravno tako obupna želja, brzda-
lo grozo in ne je pokazati sodnikom — to je
edina vsebina tega bitja. Takoj zjutraj, ko
jih odpeljali k obravnavi, se je začel dušiti,
tako mu je zabilo srce; ves čas so mu na čelu
stopale potne kaplje; tudi roke je imel potne
hladne in potna srajca se je prijemala telesa
ga ovirala v gibanju. Z nadčloveškim napo-
m volje je obvladal roke, da mu niso trepetale,
las, da je bil trd in razločen, oči mirne. Ničesar
videl okrog sebe, glasovi so prihajali do nje-
kakor iz megle in ravno tako je on pošiljal
meglo svoje obupne napore, da bi odgovarjal
lasno. Toda komaj je odgovoril, že je pozabil
vprašanje in svoj odgovor obenem in se zopet
nil molče in strašno. In tako razločno je gle-
ala smrt iz njega, da so se ga sodniki bali gle-
ati in da je bilo težko določiti njegovo starost
— kakor pri truplu, ki je že začelo razpadati. Ka-
r je bilo razvidno iz njegove legitimacije, pa
bil star šele 23 let. Enkrat ali dvakrat se je
Verner tiho dotaknil njegovega kolena, in vsa-
krat mu je odgovoril Kaširin isto:

— Nič hudega.

Najstrašnejše je bilo zanj, kadar je nena-
oma občutil nepremagljivo potrebo kričati —
besed, kakor rjove žival v smrtnem strahu.
Enkrat se je tiho dotaknil Vernerja in ta mu je
odgovarjal brezglasno, s povešenimi očmi:

— Ne boj se, Vasja. Kmalu bo konec.

Peta teroristka, Tanja Kovalčuk, je vse ob-
emala s skrbnim materinskim pogledom in ko-
metela v skrbeh. Otrok še ni imela nikdar, ker je
bila še mlada kakor Golovin, toda bila je kakor
nisi vsem tem ljudem, tako neskončno ljubeči
in hili pogledi, smehljaji, bojazni. Na sodišče se
ni ozirala popolnoma nič, ker je bilo zanj po-
trantska stvar, samo poslušala je, kako odgovar-
ajo drugi: ali mu ne drhti glas, ali se ne boji —
ali naj mu da vode?

Vasje ni mogla pogledati od žalosti in je sa-
mo tiho lomila svoje polne prste; Musjo in Ver-
nerja je gledala s ponosom in spoštovanjem in
sraz ji je postal resen in osredotočen pri po-
gledu nanju. Sergeju Golovinu pa je hotela po-

slati svoj smehljaj in je ves čas čakala prilike.

“Mili, v nebo gleda. Glej, glej, golobček,” —
si je mislila o njem. — “Toda Vasja? Kaj pa je
to, moj Bog, moj Bog... Kaj pa naj napravim z
njim? Ali naj mu kaj rečem? — še hujše mu bo:
naenkrat se razjoče?”

In kakor odseva v tistem ribniku na razsvitu
vsak bežeč oblak, tako je odzrcalil njen polni,
mili, dobri obraz vsako bliskovito čustvo, vsako
misel onih štirih. O tem, da sodijo tudi njo in da
tudi njo obesijo, sploh ni mislila, — bila je glo-
boko ravnodušna. V njenem stanovanju so nam-
reč našli sklad bomb in dinamita; in čudno —
pozdravila je policijo s strelji in je ranila neke-
ga detektiva v glavo.

Obravnava je bila končana ob osmih, ko se
je že stemnilo. V očeh Musje in Sergeja Golovina
je polagoma ugašalo modrikasto nebo. Ni por-
rdečilo in se nasmehnilo tiho kakor v poletnih
večerih, temveč zameglilo se je, posivelo, naen-
krat je postalo hladno in zimsko. Golovin je vz-
dihnil, se pretegnil, pogledal še dvakrat na okno,
toda tam je že stala hladna, nočna tema. Sukal
je bradico, začel je radovedno ogledovati sodni-
ke, vojake s puškami in se nasmehnil Tanji Ko-
valčuk. Takoj, ko je ugasnilo nebo, se je Musja
mirno zagledala v kot, kjer se je tiho gugala paj-
čevina v neopaznem dihanju parne kurjave; in
tako je ostala do objavljene obsodbe.

Po obsodbi so se obsojenci poslovili od za-
govornikov. V prepadenih, žalostnih očeh advo-
katov se je zrcalila zavest krivde in obsojenci so
se izogibali njihovim pogledom. Pri vratih so se
še srečali in se kratko pogovorili:

— Nič hudega, Vasja. Kmalu bo vsega ko-
nec, — je dejal Verner.

— A, meni ni nič, — je odgovoril Kaširin
glasno, mirno in celo nekako veselo.

In v resnici je njegov obraz lahko pordel in
mrliška barva je izginila.

— Naj jih vzame hudič, pa so nas le na ve-
šala, — je klel naivno Golovin.

— To je bilo pričakovati, — je odgovoril
mirno Verner.

— Jutri bo objavljena obsodba v končni ob-
liki in posade nas skupaj, — je rekla Kovalčuk v
tolažbo. — Prav do kazni bomo sedeli skupaj.

Musja je pomolčala, potem pa je odločno
stopila naprej.

(Dalje prihodnjič.)

SODRUGI V PENNSYLVANIJI!

Agitirajte za razširjenje vašega glasila
“PROLETARCA”. In agitirajte tudi za vaše
angleško socialistično glasilo “THE WORKER”,
ki ga izdaja socialistična stranka v Pennsylva-
niji. Naslovite: The Worker, P. O. Box 685,
Reading, Pa. Naročnina: za celo leto \$1.50;
za osem mesecev \$1. Agitirajte med vašimi
ameriškimi tovariši delavci, da se naroče na ta
list.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

DOPISI.

O Debsovem shodu v San Franciscu.

SAN FRANCISCO, CALIF. — Dne 18. septembra se je vršil v ogromnem Exposition Auditoriumu mesta San Franciscu shod, kateremu so se čudili vsi tukajšnji političarji in vsi tukajšnji in okoliški časopisi, razun socialističnih.

Nad šest tisoč oseb je bilo navzočih, ki so plačale vstopnino od 50c do \$1.50. In temu se čudijo tukajšnji listi. "San Francisco Daily News" je pisala dan po shodu: "... političarji se čudijo, kako more biti Debs tako privlačen za publiko; vstopnina na shod je bila od 50c do \$1.50, pa je vseeno imel večjo udeležbo, kot je še kedaj imel senator Hiram Johnson ali senator Shortridge." V istem smislu je komentiral shod "San Francisco Call". Listi so precej obširno poročali o shodu in prinesli izčrpnke Debsovega govora.

Pred Debsom je nastopil sodrug Otto Brandstetter, ki je pojasnjeval, da je namen te ture poživiti agitacijo za reorganiziranje socialistične stranke, kateri je dal stari Debs na razpolago vse svoje moči. Kar mu je po dolgoletnih bojih in zaporih še preostalo moči, jo bo porabil v agitaciji za socializem. Brandstetter je nadalje pojasnil, da socialistična stranka nima velikih agitacijskih fondov in da nima ljudi, ki bi financirali njene agitacijske kampanje, kakor jih imajo kapitalistične stranke. Radi tega se računa na Debsove shode vstopnina, ki služi v pokritje stroškov, kar pa preostane, se porabi za obnovo socialističnih organizacij v tistem kraju, oziroma državi, v kateri se vrši shod, oziroma shodi. Preostanki vstopnine Debsovih shodov v Californiji se bodo torej porabili za agitacijo socialistične stranke v Californiji.

Sodr. Debs je dan pred shodom obiskal v ječi Tom Mooneyja. Sestanek je bil tako prisrčen, da so navzočim poročevalcem prišle solze v oči. Mooney se nahaja v ječi, ker je bil obdolžen in na podlagi fabriciranih dokazov in podkupljenih prič obsojen kot glavni krivec bombnega napada na "preparedness paradu", ki se je vršila tekom vojne v San Franciscu. Neki zlobnež, idijot ali pa podkupljenec je vrgel v paradu bombo, kar je imelo za posledico, da je bilo šest oseb ubitih. Prijeli so Mooneyja in sodišče ga je obsodilo na smrt in le prizadevanju zavednega ameriškega delavstva se je zahvaliti, da se danes ne nahaja v grobu.

Socialistična stranka v Californiji je lahko zadovoljna z uspehom, ki ga je napravila na Debsovih shodih. Treba pa je razumeti, da tudi delavstvo v Californiji ni boljše od delavstva drugod. Tudi tukaj so prišli tisoči na shode, ploskali in se navduševali; na apele, naj stopijo v organizacijo, pa je ostala večina gluha.

Glasilo soc. stranke v Californiji, "The Oakland World", se polagoma širi. List ima svojo tiskarno, tako da ni več odvisen od tujih tiskaren. V enim krajih ima stranka močne, aktivne organizacije in te imajo na sebi breme ustanoviti v vseh californijskih mestih socialistične postojanke.

Dne 25. septembra se je vršil v San Franciscu zopet shod soc. stranke, na katerem so govorili socia-

listični kandidatje v občinske urade. Občinske volitve se vrše to jesen.

Dne 23. septembra pa se je vršil shod v Sacramento, na katerem sta govorila med drugim sodrug William H. King in Aleksander Horr. Namen shoda bil pojačati socialistično gibanje v Sacramento. Stranka v Californiji je zadnjih par let marljivo na delu, da organizira v tej državi mogočno socialistično gibanje.

Tako vidimo, da se tudi na skrajnem zapadnem Zed. držav vodi živahna kampanja za organiziranje delavstva pod socialistično zastavo. — C. K.

Aktivnosti klubov JSZ. v zapadni Pennsylvaniji.

HENDERSONVILLE, PA. — Povečane aktivnosti socialističnih klubov JSZ. v zapadni Pennsylvaniji kažejo dobre rezultate. Energična volja naših sodrugov, ki hočejo, da postane socialistično gibanje v tem delu Pennsylvanije res gibanje splošnega delavstva, prodira naprej.

V nedeljo 23. septembra popoldne sem bil na shodu, kjer je priredil klub št. 13, JSZ., javen shod. Prvi je bil predstavljen sodrug William Adams, tajnik centralne organizacije soc. stranke za Allegheny County, ki se je v svojem govoru med drugim dotaknil vere. Dejal je, da razni služabniki kapitalizma povodujejo vernemu ljudstvu, da mu hočejo socialisti odvzeti vero. Socializem nima nobenega opravka z "drugim svetom", ampak hoče, da se na tem svetu napravi uredbo, v kateri bodo imeli vsi ljudje enake pravice in enake priložnosti do uživanja produktov skupnega dela. Ob zaključku svojega govora sodr. Adams apeliral na navzoče, naj sodelujejo pri nabiranju prispevkov v organizacijski fond soc. stranke. Kolekta na shodu je znašala nad \$25; kar preostane po izplačanih stroških, dobi "Konferenca soc. klubov JSZ."

Potem je bila predstavljena sodruginja Lillith W. Wilson, soproga Birch Wilsona, tajnika socialistične stranke v Pa. Iz izvajanja te govornice je bilo razvidno, da pozna trpljenje delavske žene, pa naj bo doma ali v industriji. V jasnih barvah je slikala bolečine delavcev in njihovih žen v večni vojni za obstanek.

Lillith W. Wilson je imeela globo zamišljen govora, iz katerega se je poznalo, da je sama poskusila nositi kaj bridkega v življenju, iz vseh teh izkušenj pa je dobila spoznanje, čemu je na eni strani izobilje, na drugi pa pomanjkanje, in zakaj trpe pomanjkanje tisti, ki delajo, in žive v izobilju tisti, ki ne delajo. Da je danes še preveč delavskih družin, ki kljub temu nimajo izkušnajm ne pridejo do spoznanja.

Škoda, da niso naši sodrugi v Syganu imeli več časa oglašati shod. Izvedeli so šele zadnje čase, da je sodruginja L. W. Wilson nahaja na agitaciji v tem kraju in tako so v teku nekaj dni aranžirali shod. To bilo na shod so poslali "Prosveti" potom ekspresno pisma, in tako smo vsaj nekateri izvedeli, da se vrši Poročano nam je bilo tudi o rezultatu primarnih volitev v Fayette County. Syganski klub ni zamenjal kampanje, ampak nasprotno, in dosegel je, da je socialistična lista druga po številu oddanih glasov. Socialistični kandidatje so dobili štirideset glasov več kot

tar kandidatje demokratske stranke. Republikanska stranka je dobila več glasov kakor socialistična, kar pa ni čudno, kajti ves veliki busineški in kompanijski aparat je v službi republikancev. Kljub temu bi bila naša stranka lahko prva, ako bi bilo več našega delavstva v organizaciji.

Aktivnost kluba v Syganu je dokazala, da so uspešni mogoči in da je tudi zmaga mogoča. Ob enem je bilo zmago zopet pobit argument, da slovenski delavci v splošnem ne moremo priti v poštev. Mi ne bomo mislali, da, če ne bomo nikjer aktivni. Kot člani socialistične stranke pa smo lahko in MORAMO biti aktivni v splošnem ameriškem socialističnem gibanju ne samo med našim narodom. Razveseljivo je, da se precej naših klubov v polni meri zaveda te dolžnosti.

Sodrug, pripravljajmo se za kampanjo v letu 1924. To mora biti leto ogromnih aktivnosti. Naše organizacije se morajo dvigati, naše časopisje se mora širiti. Ker se to ne vrši samo od sebe, je umevno, da moramo mi, socialistični delavci, iti v akcijo.

Socialistični klubi JSZ. v zapadni Penni bodo delali v teh kampanjah kolikor največ mogoče skupno, ker se bo na ta način doseglo večje uspehe. Par konferenc, ki smo jih imeli dosedaj, je napravilo prve korake v to smer. Prihodnja konferenca se vrši v nedeljo 28. oktobra na Bridgeville.

Pod avspicijo konference naših soc. klubov bomo priredili serijo shodov po naših naselbinah, na katerih bodo nastopali govorniki v slovenskem, angleškem in drugih jezikih, tako da bodo vsi delavci vseh narodnosti v tukajšnjem teritoriju dobili priliko informirati se o našem programu, o zahtevah socialistične stranke in o važnosti socialistične organizacije za proletariat. Volilna borba nudi posebno ugodno priliko za propagando in organiziranje novih postojank ter pojava starih. Mi jo mislimo izrabiti!

JOHN TERČELJ.

Shod in veselica kluba J. S. Z. v Clevelandu.

CLEVELAND, O. — Sezona poletnih zabav je končana. S pikniki in podobnimi izleti bomo morali čakati do prihodnjega leta. Ampak samo za pečko pa tudi ne bomo. Socialistične organizacije imajo v jesenskem in zimskem času celo več priložnosti za agitacijo kakor v poletju.

Klub št. 27, JSZ., priredi v nedeljo 4. novembra shod in po shodu veselico v Božeglavovi dvorani, 6006 S. Clair Ave. Kot govornik bo med drugimi nastopil naš Chas. Pogorelec, tajnik JSZ. in upravnik Proletarca.

Sodrug in somišljeniki, agitirajte, da bo udeležba na tej priredbi čim večja! — J. K.

Tekma za razširjenje "Proletarca" se nadaljuje!

Dne 25. septembra je bila končana tekma za naročnje naročnikov Proletarca, kakor je bilo določeno. To ne pomeni, da agitacija za razširjenje tega lista preneha. Nadaljevati se mora neprestano naprej.

Vse naročnine bodo v bodoče izkazane pod rubriko "Agitatorji na delu", dokler se zopet ne organizira tekma v večjem obsegu. Ako imate kake sugestije kako pojačati agitacijo za razširjenje Proletarca, jih sporočite upravništvu. Ampak ne pozabite na iskrenost, od katere ni izvzeč nihče, širiti naše glasilo "Proletarca";

Agitacija za razširjenje "Proletarca".

Izkaz naročnin poslanih do 25. sept. v tekmi za razširjenje "Proletarca".

	Število naroč.	Celoletne naroč.
Soc. klub št. 1, Chicago, Ill.	157	132
Soc. klub št. 27, Cleveland, O.	127	100
Anton Žagar, Sheboygan, Wis.	98	79½
J. R. Sprohar, Pursglove, W. Va.	28	25
Jernej Kokelj, Penna.	35	23¼
Louis Bartol, Reynoldsville, W. Va.	29	18½
Frank Ludvik, Cleveland, O.	21	17
Jack Kotar, Warren, Ohio	24	15½
Soc. klub št. 47, Springfield, Ill.	19	14
John Ban, Pittsburgh, Pa.	14	14
Anton Zornik, Herminie, Pa.	17	13½
Louis Gorsich, Renton, Pa.	14	13
Andy Bertl, Harwick, Pa.	18	12½
Lukas Butya, Moon Run, Pa.	12	12
Frank Ravnika, Lorain, O.	15	12
W. J. Lazar, Homer City, Pa.	12	11
John Terčelj, Hendersonville, Pa.	11	11
Max Martz, Buhl, Minn.	13	10½
Rudolf Potočnik, Detroit, Mich.	12	10½
Joseph Korsich, Carlinville, Ill.	20	19
Louis Krasna, Conemaugh, Pa.	14	10
Joseph Ule, Chisholm, Minn.	10	9½
Rosie Selak, Star City, W. Va.	13	9
Peter Bukovec, Johnstown, Pa.	9	8½
Anton Pečnik, Barberton, O.	9	8½
Valentin Laharnar, Delmont, Pa.	13	7½
Anton Mravlje, Clinton, Ind.	8	4
Joseph Sterle, Chisholm, Minn.	6	3½
Frank Klun, Chisholm, Minn.	4	3½
Louis Sterle, Dunlo, Pa.	4	3½
M. Tekavec, Canonsburg, Pa.	3	3
Jack Strell, Hollsopple, Pa.	5	2½
Joseph Kocjan, Brooklyn, N. Y.	4	2½
Tony Zupancich, Lowsville, W. Va.	2	2½
Paul Les, Spangler, Pa.	2	2
Anton Grden, Glencoe, O.	2	2
J. Kosin, Girard, O.	2	2
Martin Kaucich, Avella, Pa.	3	2
Frank Mershak, LaSalle, Ill.	3	2
Ant. Divjak, Mulberry, Kans.	1	½

Skupaj 810 649½

(Klub št. 1—Chas. Pogorelec 58—49; Frances A. Tauchar, 41—31½; Frank Benchina, 30—27½; Mary Owen, 10—8½; F. Z., 8—7; Frank Florjancich, 4—4; John Vogrich, 1—½.)

Klub št. 27—John Krebelj, 68—53½; L. Gorjup, 26—23½; Aug. Komar, 16—12½; John Volk, 4—3; Jos. Volk, 3—2; John Bradač, 3—2; Vin. Jurman, 1—1; Fr. Mulej, 1—1.)

(Klub št. 47. — Jos. Ovca, 12—9½; Jos. Shum, 7—4½. Opomba: Druga številka v seznamu znači celoletne naročnine.)

Ako ne bi imeli "Proletarca", ali bi bil kateri slovenski list v tej deželi, ki bi navajal delavstvo v socialistično organizacijo in agitiral za socialistično stranko? Ali se vam ne zdi, da je Proletarec vreden vaše podpore, in bi morali tudi vi agitirati, da se ga razširi?

Seznam nagrad in nekaj pojasnila.

Kakor je bilo že sporočeno, je tekma v agitaciji za pridobivanje naročnikov Proletarcu končala dne 25. septembra. V današnjem izkazu pod rubriko "Agitacija za razširjenje Proletarca" so doštete še vse tiste naročnine, ki so bile dobljene do 25. septembra.

Ob enem priobčujemo seznam nagrad, do katerih so kontestanti opravičeni. Prečitajte ga in nam potem sporočite, katere knjige želite, ako ste opravičeni do knjig, in kake nagrade v drugih predmetih, ako ste na podlagi dobljenih naročnin do njih opravičeni.

Nagrade so sledeče:

1. nagrada: Nov pisalni stroj najnovejšega izdelka, vreden \$100. (Ta pisalni stroj dobi tisti, ki pošlje največ naročnin, katerih število pa ne sme biti manj od 110 naročnin.)

2. nagrada (za najmanj 100 naročnin): Nov pisalni stroj vreden \$60.00.

3. nagrada (za najmanj 90 naročnin): Ženska zapustna ura ali ura za moške, vredna \$50.

4. nagrada (za najmanj 80 naročnin): Lincolnova, Leninova in Debsova slika, vse tri z ličnimi okvirji.

5. nagrada (za najmanj 70 naročnin): Cankarjeva in Marksova slika ter ena pokrajinska slika, vse tri z ličnimi okvirji.

6. nagrada (za najmanj 60 naročnikov): Srebrna skupina (silver set) namizne garniture, vredna \$35.00.

7. nagrada (za najmanj 50 naročnin): Marksovo in Engelsovo delo "Kapital" (v angleščini), tri vezane knjige z 2536 stranmi, in ena v gornjih nagradah omenjenih slik z ličnim okvirjem.

8. nagrada (za najmanj 40 naročnin): Usnjata torba za listine, nekaj, kar potrebuje vsak tajnik.

9. nagrada (za najmanj 30 naročnin): Fountain pero, avtomatičen svinčnik in manjša Cankarjeva slika z ličnim okvirjem.

10. nagrada (za najmanj 20 naročnin): Za \$12.00 knjig iz Proletarčeve zaloge.

11. nagrada (za najmanj 10 naročnin): Za \$6.00 knjig iz Proletarčeve zaloge.

12. nagrada (za najmanj 5 naročnin): Za \$3.00 knjig iz Proletarčeve zaloge.

13. nagrada (za najmanj 3 naročnine): Za \$1.80 knjig iz Proletarčeve zaloge.

14. nagrada (za dve naročnini): Za \$1 knjig iz Proletarčeve zaloge.

Ako želi kdo kak drug predmet, kakor te, ki so navedeni od 1. do 9. nagrade, naj željo sporoči upravi, ki jo bo po možnosti vpoštevalo.

Upravištvo Proletarca.

LISTU V PODPORO.

JOHNSTON, PA.: A. Vidrič, \$2.05; A. Grmek, \$1.01; Aug. Orel, \$1.00; L. Krasna, ml. 50c; Jos. Budna, 50c; Ant. Ukmarič, 25c; Fr. Čudek, 25c; skupaj	\$ 5.56
COLUMBUS, KANS.: Fr. Čemažar20
MEADOWLANDS, PA.: Skupina sodrugov pri s. Lenassiju, (poslala sodr. Tauchar)	2.50
PITTSBURGH, PA.: L. K.25
Skupaj	\$ 8.51
Prejšnji izkaz	\$306.94
Skupaj	\$315.45

Zveza Slovenskih organizacij v Chicagi.

Od časa do časa se priobčuje pod to rubriko o nimive aktivnosti Z. S. O., ki so v interesu vseh družtev Društva, katera še niso naznanila pristopa v Z. S. O., naj to naznanijo tajniku Z. S. O., kamor naj to slove vsa naznanila in pošiljatve, ki so namenjene zvezi.

PRIREDBE SLOVENSkih ORGANIZACIJ V CHICAGI

"Jugoslovan" šte. 104, J. S. K. J. — Veselica s soboto zvečer dne 6. oktobra v Narodni dvorani.

"Narodni Vitezi", šte. 39, SNPJ. — Veselica dne 13. oktobra v Narodni dvorani.

"Slavija" šte. 1, SNPJ. — Slavnost dvajsetletnice v nedeljo 21. oktobra v dvorani Pilsen Sokol.

SSPZ. šte. 1. — Veselica v Narodni dvorani dne 27. oktobra.

"Gorenjec" šte. 104, SSPZ. — Plesna veselica 1. novembra v dvorani Mozart, 1536 Clybourn Ave.

"Zvon" šte. 70, JSKJ. — Veselica dne 11. novembra v Narodni dvorani, Racine Ave.

Zveza Slovenskih Organizacij. — Javen shod in veselica v nedeljo popoldne in zvečer 18. novembra v Narodni dvorani.

Pevski zbor "Sava". — Slavnost petletnice z obširnimi koncertnim programom v nedeljo 25. novembra v Narodni dvorani.

"Francisco Ferrer" šte. 131, SNPJ. — Veselica 28. novembra v dvorani SNPJ.

Soc. klub šte. 1 JSZ. — Dramska predstava v nedeljo popoldne 16. decembra v dvorani ČSPS.

Soc. klub šte. 1, JSZ. — Silvestrova zabava dne 31. decembra v dvorani SNPJ.

"Slovenija" šte. 44, ČSBPJ. — Maškeradna veselica, dne 19. januarja 1924 v Narodni dvorani.

Slovenska postaja šte. 16311 M. W. of A. — Plesna veselica dne 26. januarja 1924.

Soc. klub šte. 1, JSZ. — Dramska predstava dne 10. februarja 1924 v dvorani ČSPS.

Soc. klub šte. 1, JSZ. — Dramska predstava dne 6. aprila 1924 v dvorani ČSPS.

"Nada" šte. 102 SNPJ. — Slavnost petnajsetletnice v nedeljo dne 27. aprila 1924 v Narodni dvorani.

Ako priredba vašega društva še ni v gornjem seznamu, blagovolite obvestiti zvezinega tajnika, da je uvrščeno v prihodnjem. Ako katero društvo opusti kakšno pomoto ali pomanjkljivost, naj to naznani tajniku, da se prihodnjič popravi.

Blas Novak, tajnik, 2659 S. Springfield Ave.

IZ UPRAVNIŠTVA.

Apel za organizacijsko kampanjo socialistične stranke, ki ga je poslala njena eksekutiva z E. V. Besom na čelu, članstvu soc. stranke in njenim simpatizantom, že rodi dobre sadove.

Skoro vse strankine lokalne organizacije, med njimi klubi JSZ., so izvolile posebne odbore, ki imajo vršiti samo organizatorično delo. Ob enem se vrši sedaj kampanja za nabiranje prispevkov v organizacijski fond soc. stranke, v kateri marljivo sodelujejo tudi naši klubi.

Ena glavnih nalog teh kampanj je poleg pridobivanja novih članov agitacija za razširjenje socialističnega časopisja. In radi te naloge pišemo te vrstice.

Sedaj, ko je tu jesenska sezona, doba zabav in raznih drugih priredb v dvoranah, naj naši sodru-

na somišljeniki skrbe, da se izrabijo v agitaciji za razširjenje "Proletarca". Naša zveza bo jaka, kadar bo Proletarec razširjen tako kakor bi moral biti.

Treba priznati, da nekateri sodrugi in sodrugice delajo za Proletarca kolikor največ morejo in njim ne zaslug, da smo v številu naročnikov tekom zadnjih petnajst mesecev zelo napredovali! Ampak takih agitatorjev bi moralo biti več! So naselbine, kjer vlada mrtvilo. Mrtvilo bo prešlo, ako se razširi v takih krajih "Proletarec". Ne strašite se truda! Ne čakajte na pomoč! Pišite upravništvu po potrebne listine in stopite v akcijo! Socialistično gibanje ni gibanje mrtvecev in mlačnežev, ampak gibanje živih ljudi! Ako ste živi, pišite v našo vrsto! Ako ste mrtvi, ostanite doma.

AGITATORJI NA DELU.

Naročnin na "Proletarca" so poslali (izven konata):

Frances A. Tauchar, na agitaciji v Penni in W. Va.	41
Cristina Omahne, na agitaciji v Ill. in Wis.	7
Paulina Ermenc, Milwaukee, Wis.	4
Frank Žerovec, Kenosha, Wis.	3
Os. Koenig, San Francisco, Cal.	2
John Brezovar, E. Mineral, Kans.	2
Harold Yerant, Aliquippa, Pa.	1
Anton Lukancic, N. Chicago, Ill.	1

Brez naslova.

Rev. J. J. Oman je priobčil v Pirčevi "A. Domo" članek pod naslovom "Kdo mi bo pojasnil?" Najemu zahteva odgovor od naprednjakov, naj mu povedo, kaj je naprednost. Pravi, da bo vpošteval le te odgovore, ki bodo priobčeni v "A. D."

Prvi bi moral odgovoriti Lojze Pirc. Ker je bil dolgo "naprednjak", mora tudi vedeti, kaj je naprednost. Lojze, izpolni Omanu željo in pojasni, da je "naprednost" zelo čudna zver in da se jo lahko prisvoji tudi "praktičnemu" katoličanstvu nepraktičnih katoličanov v čikaškem kloštru slovenskih frančiškanov in na čikaški cesti v Jolietu.

Kaj je "naprednost"? O tem si z Omanom ne biva enakega mnenja. To, kar zastopa Rev. Oman, ni mojem mnenju ni naprednost. Če bi bili na svetu samo taki naprednjaki, kakršne si želi župnik slovenske fars v Newburghu, bi še zmerom lovili copernice in jih žgali na grmadah. Tudi hudiče bi še izganjali s božjastnih in blaznih ljudi. Svet bi bil še zmerom sličat in bi stal na mestu, solnce pa bi se vrlelo okoli njega. In še marsikaj takega bi bilo kar ni nič—po zaslugah ljudi, ki so bili in so res naprednjaki. Jaz n. pr. smatram socialiste za naprednjake, nasproti temu ko so Rev. Oman, pater Zakrajšek, dr. H. Oman, Lojze Pirc, Mr. Zalar, Mr. Klepetec itd. nasprotnega mnenja. Kljub temu so socialisti resnični naprednjaki.

Čemu pa Rev. Oman vprašuje "take reči" v Pirčevu listu? Zakaj ne bi stavil vprašanja v "katoliških" listih? Ali ima tudi to kaj opraviti z naprednostjo? Kje neki je "katoliška zavednost"?

Zagreb je v Čehoslovakiji. To sklepam iz enega ameriškega listom, ki ga je poslala Associated Press iz "Zagreba, Čehoslovakija". Imperializem ni naša meja . . .

K. T.

Smešnost smešnih ljudi.

Prišel je, razkoračil se je in zatrobental: "Mili moj F. Novak, sedaj bova dva F. Novaka! In ker bova dva in razun naju še nekaj Ribičev in Ziničev, bo naša četa velika! Zato proglašiva vesoljno sodbo in narediva, kakor je zapisano v svetih knjigah."

"Ampak kdo si, o prerok?"

"Hop, ne povem—saj veste, jugoslovanski konzul . . ."

Če si smešen, malo pomisliš, pa se domisliš:

Ker nisi nič storil kar bi bilo vredno da se zapíše ali omeni ali razglasi, se odeneš v mučeniško haljo, ozariš v rebelicijonarski gloriji in pošepečeš:

"Nak—ne povem, veste—konzul . . ."

In če nisi smešen, pomisliš dalje in premišljuješ:

"Kaj neki je počel ta fant? Hm-m, morda je bombe delal, morda je plane risal, morda čez kralja zabavljaj, m-m-m."

"Saj veste—konzul . . ."

Veliko, veliko čudnega se dogaja po svetu!

In toliko smešnega, presmešnega, tragično smešnega! Ampak konzul . . . mmm . . .

"Hej! Vi vsi! Hej! Hopala!"

"Kaj je za ena božja strela?"

"Poziv na debato, hej! Na debato, vsi vi!"

Frančišek Karol Boromejski Novak vas poziva! Hej, vi vsi! Kje ste hudirja?

Nekje v šumi bo debata! Visoko na hribu bodo stali govorniki—999 socialističnih govornikov, starih in mladih, moških in žensk. Njim nasproti bosta stala dva Novaka, junaška, ponosna, učena do neba! Velike reči se bodo godile tisti večer. Morda pride celo konec sveta!

"Ofenziva kapitála, ali, svetovna reakcija." To bo predmet debate! Sam bogve, kaj in o čem naj se debatira. Hej! Na debato!

Smešni človek si je pomel oči in se domislil:—Saj res, ta predmet v debati ničesar ne pomeni.—In ko je premišljeval tri dni in tri noči, se je domislil:—O internacionalah bomo debatirali, da!—In zopet se je začul glas po vsi veliki deželi.

Tedaj pa je prišel k smešnemu človeku mož, ki je veliko izkusil, veliko videl in mnogo mislil; smešni človek je potožil svojo bolj. Življenski romar, moder možak, mu je povedal povest o napihnjeni žabi in njenemu žalostnemu koncu.

Ampak debata!

Modri mož mu je dejal: "Veliko metlo imaš, o smešni človek, v vse kraje sveta sega, in vidiš, to je napačno. Predaleč sega, pa ne vidiš, kaj pometaš! Vzami malo metlo, tako ki ne seže dalj kakor tvoje oči."

Smešni človek se je prestrašil. "Potem bom videl tudi svoje smeti? . . ."

"Seveda, seveda jih boš videl. Moraš jih videti, ker jih vidijo tudi drugi!"

Smešni človek si je predstavil:—Cele kupe smeti, pogledal je okoli sebe in videl je vrage mesto angelov.

"Proč, stran, vi vragi!"

Modri mož ga je potolažil: "Prešlo ti bo prijatelj—veliko jih je imelo tako bolezen, vsi so ozdravili."

Smešni človek je pisal vprašanja: deset vprašanj vsega skupaj, natančno toliko, kolikor je božjih zapovedi. Hej, odgovorite! Deset vprašanj!

Zakaj neki je bog ustvaril smešne ljudi? Čudno, prečudno!

V šumi bo debata! Jesen je tukaj, šuma je prazna izletnikov. V šumi pa se bodo godile velike reči, kar bo raztrobentano človeštvu s hriba. Veselite se, kajti dan vstajenja je blizu.

K. T.

"DESETI BRAT".

V nedeljo 30. sept. je dramski odsek soc. kluba št. 1, JSZ., vprizoril v dvorani ČSPS. ljudsko igro v petih dejanjih "Deseti brat", ki jo je po Jurjičevem romanu "Deseti brat" priredil za oder Fran Govekar.

Ta igra je bila na čikaškem slovenskem odru že večkrat igrana. Kljub temu je bila udeležba tudi zadnje nedelje sijajna.

Naslovno vlogo (Martinek, deseti brat) je imel Chas. Pogorelec. Izmed vseh vlog, v katerih sem ga imel priliko videti nastopati, se mu je ta najbolj posrečila. Publika je bila povsem zadovoljna z njim. Benjamina Gornika, graščaka na Slemenicah, je predstavljal Filip Godina. Manica, njegova hči, (Mae Kovach) bi morala pokazati več življenja v ljubavnih prizorih. Imeti bi morala tudi več vaje v izgovarjanju besed. John L. Vogrich v vlogi Balčka je tudi to pot pokazal živahnega dečka, dasi je imel le kratko vlogo. Donald J. Lotrich v vlogi Dolefa, starega filozofa in neozdravljivega pijančka je bil zelo dober. Dasi je Donald rojen v Ameriki, se je naučil govoriti lepo slovensščino. Režiser pa bi ga moral na vajah opozoriti na naglašanja par besed, ki jih je napačno izgovarjal, oziroma naglašal. S tem nastopom je D. J. Lotrich dokazal, da se mu lahko brez skrbi zaupa težke vloge. Andrew Kobala sem videl to pot prvič na odru. Poverjena mu je bila vloga Lovrota Kvasa, ki jo je dobro izvršil. Frank Ceglar je igral Petra Piškava, graščaka na Polesku. Ako se bo potrudil, bo postal dober igralec. John Rayer je predstavljal Piškavovega sina Marijana. Besed ne bi smel tako sekati kot jih je v nekaterih prizorih. V prizoru, v katerem obstrelji desetega brata, je bil dober. Chas. Rener v vlogi okrajnega zdravnika Venceljna bi moral nastopati bolj samozavestno. Njegovo hči Maričko je predstavljal Ella Lotrich. Tudi ona bi rabila več vaje. F. Udovič v vlogi sodnika Mežina je bil dober, istotako v vlogi gostilničarja in župana Obrščaka. Anton Puc je bil to pot boljši kakor v prejšnjih vlogah. Igral je vaškega ljudskega učitelja Zmuzneta in Mihata izpod Gaja. F. R. Benčina je imel vlogo čevljarja Andrejčka Krivčka. Njegovo ženo Nežo je predstavljal Pavlina Levec. Benčina bi moral dati svoji vlogi več živahnosti. Vlogo njune hčere Francice je imela Mae Udovich. Igrala je dobro, toda govorila je pretiho. Louis Mantz v vlogi kmeta Peharčka je bil dober. Njegov nepopačen dialekt mi je ugajal, ker je napravil Peharčka še bolj "kmečkega". Frank Rudman v vlogi kmeta Matevžka bi moral v nekaterih prizorih govoriti malo glasnejše. Jakob Mantz je nastopil v vlogi Dražarjevega Franceljna. Kaj pa Krjavelj? Tega je predstavljal Fred J. Brash. Jokal je in lagal kar se je dalo, piti pa ni nikoli pozabil. Pri pijači ga je prekosil samo Dolef. Brash se je pošteno potrudil zadovoljiti občinstvo v vlogi Krjavlja, kar se mu je dobro posrečilo.

Maske in kostumi so bili dobri.

Zdi se mi, da igralci, ki nastopajo v manjših vlogah, mislijo, da niso tako važne kakor večje, pa jim ne posvetijo dovolj pažnje. To je napačno. Dostikrat odvisi uspeh prizora ravno od takih majhnih vlog. Vsaka vloga v dramskih igrah, neglede kako

je majhna, je važna, ker bi jo drugače ne bilo treba. Igro se mora vzeti v poštev kot celoto in se jo igrati dovršeno v celoti.—c.

142,170 vojnih vdov v Franciji se je dosedaj znova poročilo.

Grozota vojne je zapopadena tudi v številni žena, ki so izgubile svoje soproge na bojiščih. Od premirja do sedaj se je znova omožilo 142.170 francoskih vojnih vdov, kakor pravi statistika francoskega vojnega ministerstva, ki vodi izplačevanje pokojnine vojnim vdovam. Izmed teh se je omožilo 1,728 vdov s tujci in so s tem izgubile pravico do pokojnine. Ampak "dober" mož je koncem konca več vreden kakor nekaj frankov pokojnine na mesec, akotudi je tujec. — Zanimivo je, da se vdove lažje omože kakor dekleta. Ta slučaj je opaziti tudi v Angliji, kjer so se vojne vdove večinoma pomožile, dekleta se pa starajo in čakajo rešitve.

Najtežje je govoriti s tistimi nevednimi ljudmi, ki ne vedo, da so nevedni, pač pa si domišljajo, da so vsevedni.

STATEMENT OF THE OWNERSHIP, CIRCULATION, ETC., REQUIRED BY THE ACT OF CONGRESS OF AUGUST 24, 1912.

of Proletarec, published weekly at 3639 W. 26th Street, Chicago, Ill. October 1st, 1923.

State of Illinois, County of Cook, ss.

Before me, a notary public, in and for the state and county aforesaid, personally appeared Chas. Pogorelec, who, having been duly sworn according to law, deposes and says that he is the business manager of the Proletarec and that the following is, to the best of his knowledge and belief, a true statement of the ownership, management, of the aforesaid publication for the date shown in the above caption, required by the Act of August 24, 1912, enacted in section 443, Postal Laws and Regulations, printed on the reverse of this form, to-wit:

1. That the names and addresses of the publisher, editor, managing editor and business managers are: Publisher, Jugoslav Workmen's Publishing Company, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill.; editor, Frank Zaitz, 2439 S. Ridgeway Ave.; managing editor, Frank Zaitz, 2439 S. Ridgeway Ave.; business manager, Chas. Pogorelec, 2426 Clifton Park Ave.

2. That the owners are: (give names and addresses of individual owners, or, if a corporation, give its name and the names and addresses of stockholders owning or holding 1 per cent or more of the total amount of stock.) Slovenian Section of the Jugoslav Socialist Federation.

Trustees: Joseph Owen, 2752 S. Ridgeway Ave.; Frank Aho, 2124 S. Crawford Ave.; Frank S. Tauchar, 2728 S. Ridgeway Ave.; Frank Udovich, 1844 S. Racine Ave.; Philip Godina, 3211 S. Crawford Ave. All in Chicago, Ill.

3. That the known bondholders, mortgagees, and other security holders owning or holding 1 per cent or more of total amount of bonds, mortgages, or other securities are: (If there are none in state.) None.

4. That the two paragraphs next above, giving the names of the owners, stockholders, and security holders, if any, contain not only the list of stockholders and security holders as they appear upon the books of the company but also, in cases where the stockholder or security holder appears upon the books of the company as a trustee or in any other fiduciary relation, the name of the person or corporation for whom such trustee is acting, is given; also that the said two paragraphs contain statements embracing affiant's best knowledge and belief as to the circumstances and conditions under which stockholders and security holders who do not appear upon the books of the company as trustees, hold stock and securities in a capacity other than that of a bona fide owner; and this affiant has no reason to believe that any other person, association, or corporation has any interest, direct or indirect, in the said stock, bonds, or other securities than as so stated by him.

CHAS. POGORELEC, Business Manager.

Sworn to and subscribed before me this 28th day of Sept., 1923.

ANTON BINA, Notary Public.

(My commission expires Dec. 29th, 1926.)

Od pravljic do uresničenja.

V starih časih so Feničani razširjali v tujih krajih skoro neverjetne pravljice, katere smatramo za prvi način oglaševanja. Pravili so, da je bila azijska kraljica obljubena s krkilatimi levi, ki so imeli glave peroti od orla, da so te živali čuvale zlate rudnike skrivane zaklade in ki so raztrgale vsakega tujca, če se približal tem zakladom z namenom, da se jih pridobi. V teh pravljicah so hvalili svoj jantar in slovesno kost, s katerimi s kupčevali. Danes se odjemalci ne ozirajo na pravljice, temveč hočejo samo dejstvo in resnico in tako je prišlo, da je postala resnica najpomembnejši značaj modernega oglaševanja. Joseph Triner Company, Chicago, Ill., slovi zato, ker je imela največjo vedno za svoj temeljni značaj. Trinerjevo zdravilno grenko vino je bilo priporočeno samo za težke slučaje, pri katerih dobe ljudje od pomoč s pomočjo v tem vinu nahajajočih se zdravilnih snovi, to so v slučajih slabega teka, slabe prebave, flatulence, kolik, nervoznosti in sličnih bolezni, ki jih povzročajo želodčni nered. G. Mihael Blazik nam je pisal iz Beacons, N. Y., na 8. avg., da nima njegova soproga več glavobolov odkar jemlje Trinerjevo zdravilno grenko vino. Poskusite ga, vaš lekarnar ali trgovec z zdravili ga ima v zalogi.

SLOVENSKEMU DELAVSTVU V HERMINIE, PA.

Socialistični klub št. 69, JSZ., zboruje vsako tretjo nedeljo v mesecu ob 6. popoldne v dvorani društva metalomislci, št. 87, SNPJ. — Rojaki, pristopajte v klub — Anton Zornik, Box 202, Herminie, Pa.

SODRUGOM V CLEVELANDU.

Seje socialističnega kluba št. 27. se vrše vsake drugo nedeljo v mesecu ob 9:30 dopoldne. v klubovih prostorih v Slov. nar. domu. Dolžnost vsakega sodruga je, da redno prihaja k sejam. — Tiste, ki simpatizirajo s socialističnim gibanjem, pa še niso pri soci. stranki, vabimo, naj pristopijo v naš klub in tako pomagajo pri delu za osvoboditev proletariata. Prva naloga delavca je, da postane razredno zaveden. Pri tem pa vpoaštevajmo geslo: "V organizaciji je moč."

VICTOR NAVINSHEK

331 GREEVE STREET, CONEMAUGH, PA.

Trgovina raznih društvenih potrebčin kot regalij, prekoračnic, znakov, kap, uniform, itd.

Moja posebnost je izdelovanje lepih svilenih zastav, bodisi slovenskih, hrvatskih ali ameriških, po zelo zmernih cenah.

V zalogi imam veliko izbera raznih godbenih instrumentov vseh vrst. Velika zaloga finih COLUMBIA GRAFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter hrvatskih rekordov.

Moje geslo je:

Zmerne cene in točna postrežba.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje Združenih držav. Za obilna naročila se toplo priporočam.

Prečitajte naš cenik knjig,

priobčen v tej izdaji. Velika izbira novih knjig, katere smo prejeli pred nekaj dnevi iz Slovenije.

Največja zaloga boljših književnih del.

LOUIS KVEDER

(200 Walsh Bldg.)

434 Diamond St.,
PITTSBURGH, PA.

Izdelujem pooblastila, kupne in darovalne pogodbe, testamente in vsa v notarski posel spadajoča dela.

ŠTEDLJIVI LJUDJE

vlagajo redno in investirajo razumno v

KASPAR STATE BANKI

največji jugoslovanski banki v Zed. državah

1900 Blue Island Avenue
in vogal 19. ceste.

CHICAGO,

ILLINOIS.

Kapital in prebitek

\$ 1,250,000.00



Pod vladnim in državnim nadzorstvom in Chicago Clearing House Ass'n.

Prodajamo parobrodne listke za vse prekomorske črte v Jugoslavijo in nazaj. Izdelujemo svedočebe (affidavits) za naseljence ter pošiljamo denar v staro domovino najhitrejše in najceneje.

CENIK KJIG.

Nadaljevanje z 2. strani.

ZNANSTVENE RAZPRAVE, POLITIČNI IN GOSPODARSKO SOCIALNI SPISI, UČNE IN DRUGE KNJIGE IN BROŠURE.		ZBIRKA RUDARSKIH IN FIZIČNIH IZRAZOV, (J. Bežljaj)	30	GOOSE-STEP, (Upton Sinclair), Studija ameriškega visokošolskega nad katerim imajo kontrolo privatni interesi, vezana	12
ALI JE RELIGIJA PRENEHALA FUNKCIONIRATI? Debatata	20	ZDRAVJE, zdravstvena revija za pouk o zdravstvu in zdravljenju, letnik 1921, broširana \$1., trdo vezana	1.50	IMPERIAL WASHINGTON, (R. F. Pettigrew), knjiga, ki opisuje prehodno dobo iz demokracije v denarni imperializem v Zd. državah, 441 strani, trda vezba	12
ANGLESKO-SLOVENSKI BESEDNJAK. (Dr. J. F. Kera)	5.00	ZDRAVJE, jan., feb., mare, april in majska izdaja letnika 1922, vsaka po	10	JUNGLE, (Upton Sinclair) povest iz chicaskih klavnice	12
DEMOKRATIZEM IN ZENSTVO, (Alojsija Stebi)	10	ZGODOVINA SOCIALIZMA V SRBIJI (Fran Erjavec)	25	KARL MARX, biographical memoirs, (Wilhelm Liebknecht), vezana	8
GOSPODARSKA GEOGRAFIJA, (Dr. V. Šarabon), vezana	1.25	ZGODOVINA SRBOV, HRVATOV IN SLOVENCEV, (Ant. Melik) trije zvezki, broširani, I. zv. 85c; II. zv. 75c; III. zv. 65c. Vsi trije zvezki 541 str.	2.25	KING COAL, (Upton Sinclair), povest iz zadnjega štrajha (1913) coloradskih premogarjev, trda vezba	12
KATOLISKA CERKEV IN SOCIALIZEM	25			LAW OF BIOGENESIS, (J. Howard Moore), vezana	8
KDO UNIČUJE PROIZVAJALNJE V MALEM	20			LIFE AND DEATH, (Dr. E. Teichmann), vezana	8
KOMUNISTIČNI MANIFEST, (Karl Marks in Friderik Engels)	20	AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR, letnik 1916, vezan	40	OUTLINE OF HISTORY, (H. G. Wells), vezana, 1171 strani	12
KRATKA SRBSKA GRAMATIKA, (Dr. Josip Menecej)	25	letnik 1917, vezan	50	PHYSICIAN IN THE HOUSE, (J. H. Greer, D. D.) Demati zdravnik, vezana	12
KRATKA ZGODOVINA SLOVENCEV, HRVATOV IN SRBOV, (Matija Pirc)	40	letnik 1919, vezan	50	REPUBLIC OF PLATO, vezana	12
O KONSUMNIH DRUŠTVIH	10	letnik 1920, vezan	65	RIGHT TO BE LAZY, (Paul Lafargue), vezana	8
O KULTURNEM POMENU SLOVENSKE REFORMACIJE, (Dr. I. Prijatelj), broširana	40	letnik 1921, broširan	50	ROBERTS RULES OF ORDER, vezana	12
POGLED V NOVI SVET	10	letnik 1922, vezan	75	SAVAGE SURVIVALS, (J. Howard Moore), vezana	12
POLITIČNO ŽIVLJENJE SLOVENCEV, od 4. jan. 1797, do 6. jan. 1919 leta, (Dr. Dragotin Lončar), vezana	90	letnik 1922, broširan	50	SCIENCE AND REVOLUTION, Ernest Unterman, vezana	8
PSIHIČNE MOTNJE NA ALKOHOLSKI PODLAGI (Ivan Robida, vezana	1.15	letnik 1923, vezan	75	SOCIAL REVOLUTION, (Karl Kautsky), vezana	8
RAZVOJ SOCIALIZMA od utopije do znanosti, (Friderik Engels, prevel M. Žagar)	35	CANKARJEVA SLIKA na dopisnicah, 2 za 5c	75	STRUGGLE BETWEEN SCIENCE AND SUPERSTITION, (A. M. Lewis), vezana	8
REFORMACIJA IN SOC. BOJI SLOV. KMETOV, (Abditus) broširana	45	(Imamo jih dvojne vrste.)		THEY CALL ME CARPENTER, (Upton Sinclair), trda vezba	12
SLOVENSKO-ANGLESKA SLOVNICA, izdala SNPJ., 364 strani, vezana v platno	2.00	DEMOKRACIJA, (Cankarjeva številka)	10	THE CRY FOR JUSTICE, (Upton Sinclair) vezana	12
SMERNICE NOVEGA ŽIVLJENJA, (Dr. K. Ozvald), broširana	50	KRES, revija, 1. 1922, št. 9-10	25	THE DREAM OF DEBS, (Jack London)	12
SPOL-LJUBEZEN-MATERINSTVO, (Prof. dr. Z. Zabor), trda vezba	40	KRES, revija, 1. 1922, št. 11-12	25	THE PROFITS OF RELIGION, Razprava o izrabljanju ver in privatne interese	12
SRBSKA POČETNICA, (J. T.)	50	KRES, kulturni mesečnik, 1. 1923, št. 2-3-4	40	THROUGH THE RUSSIAN REVOLUTION, (Albert Rhys Williams), s slikami, 311 strani, vezana v platno	12
SPRETNJA KUCHARICA, broširana, \$1.00, vezana	1.25	NAJNOVEJSE INFORMACIJE O DOBAVI DRAVLJANSTVA ZEDINJENIH DRŽAV	40	100%. (Upton Sinclair). Povest patrijota	12
SVETOVNA VOJNA IN ODGOVORNOST SOCIALIZMA, E. K.), broširana	50	O ZDRAVSTVENIH NALOGAH SOC. ZAVAROVANJA, (Dr. Demet. Bleiweis-Trsteniški)	10	VITAL PROBLEMS IN SOCIAL EVOLUTION, (A. M. Lewis), vezana	8
USTAVA, ruske socialistične fed. sovjetske republike	10	PROLETAREC, vezani letniki, 1919, 1921 in 1922, vsaki	5.00	THOUGHTS OF A FOOL, (Evelyn Gladys), vezana	12
VARČNA KUCHARICA, (Marija Remec), vezana	1.00	RDEČI PILOT, mesečnik prvatne mladine za duhovno revolucijo, prva in druga številka	0.05	Naročilom priložite poštalni ali presni money order, ček ali gotovino. Za manjša naročila lahke pošiljati poštne znamke. Vse knjige pošiljamo poštne preeto. Klubom in šitalnicam, pri večjih naročilih liberalen popust.	
V NOVO DEZELO, (E. K.) broširana	25	TRTJE LABODJE, ilustrirana revija	25		
VOLJA IN DEJANJE, (psihološka analiza)	25			Vsa naročila naslovite na:	
ŠADRŽNA PRODAJALNA ALI KONSUM	10	ANGLEŠKE KNJIGE.		PROLETAREC	
ZAKON BIOGENEZE, (J. Howard Moore, prevel I. M.)	1.50	ANARCHISM AND SOCIALISM, (Geo. Plechanoff), vezana	60	3639 W. 26th Street,	
ZA STARO PRAVDO. (Fran Erjavec)	50	ANCIENT LOWLY, (C. Osborne Ward) dve knjige, 1313 strani, vezane	5.00	Chicago, Ill.	
		ANCIENT SOCIETY, (Lewis H. Morgan), vezana	1.50		
		BRASS CHECK, (Upton Sinclair). Slika korumpiranosti kapitalističnega žurnalizma, vezana	1.20		
		"DEBS, HIS AUTHORIZED LIFE AND LETTERS". (David Karsner), vezano v platno	1.20		
		END OF THE WORLD, (Dr. M. Wilhelm Meyer), vezana	60		
		EVOLUTION OF MAN, (Wilhelm Bölsche), vezana	60		
		EVOLUTION OF PROPERTY, (Paul Lafargue), vezana	60		
		FOOD AND MY NEIGHBOR, (Robert Blatchford), vezana	1.25		